

Rada
Unii Europejskiej

Bruksela, 13 lipca 2023 r.
(OR. en)

11840/23

Międzyinstytucjonalny numer
referencyjny:
2023/0250(COD)

JAI 1007
COPEN 259
DROIPEN 110
FREMP 218
SOC 537
CODEC 1373

WNIOSEK

Od:	Sekretarz generalna Komisji Europejskiej (podpisała dyrektor Martine DEPREZ)
Data otrzymania:	12 lipca 2023 r.
Do:	Thérèse BLANCHET, sekretarz generalna Rady Unii Europejskiej
Nr dok. Kom.:	COM(2023) 424 final
Dotyczy:	Wniosek dotyczący DYREKTYWY PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY zmieniającej dyrektywę 2012/29/UE ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującą decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW

Delegacje otrzymują w załączeniu dokument COM(2023) 424 final.

Załącznik: COM(2023) 424 final

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 12.7.2023 r.
COM(2023) 424 final

2023/0250 (COD)

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

**zmieniająca dyrektywę 2012/29/UE ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw,
wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującą decyzję ramową Rady
2001/220/WSiSW**

{SEC(2023) 270 final} - {SWD(2023) 246 final} - {SWD(2023) 247 final}

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

• Przyczyny i cele wniosku

W niniejszym wniosku przewidziano zestaw ukierunkowanych środków służących poprawie zdolności ofiar do korzystania z praw przysługujących im na mocy dyrektywy 2012/29/UE¹ (dyrektywa o prawach ofiar). Dyrektywa ta jest głównym instrumentem horyzontalnym z zakresu praw ofiar. Ustanowiono w niej prawa przysługujące wszystkim ofiarom wszystkich przestępstw, w tym prawo do informacji, prawo do wsparcia i ochrony zgodnie z indywidualnymi potrzebami ofiar, prawa procesowe oraz prawo do uzyskania decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy po zakończeniu postępowania karnego. Dyrektywa o prawach ofiar obowiązuje od listopada 2015 r. we wszystkich państwach członkowskich UE z wyjątkiem Danii, która nie jest związana tą dyrektywą.

W czerwcu 2020 r. Komisja Europejska przyjęła **Strategię UE w zakresie praw ofiar (na lata 2020–2025)**², aby zintensyfikować wysiłki na rzecz zapewnienia dostępu do wymiaru sprawiedliwości wszystkim ofiarom przestępstw niezależnie od tego, gdzie w UE lub w jakich okolicznościach doszło do popełnienia przestępstwa. Strategię skoncentrowano na pięciu priorytetach: (i) skuteczna komunikacja z ofiarami i bezpieczne środowisko do zgłaszania przestępstw; (ii) poprawa wsparcia i ochrony najbardziej bezbronnych ofiar; (iii) ułatwienie ofiarom dostępu do kompensaty; (iv) wzmocnienie współpracy i koordynacji między wszystkimi właściwymi podmiotami oraz (v) wzmocnienie międzynarodowego wymiaru praw ofiar. W strategii określono nieustawodawcze działania, które Komisja, państwa członkowskie i inne zainteresowane strony podejmą, aby osiągnąć te cele. W ramach strategii Komisja jest również odpowiedzialna za ocenę konieczności rewizji dyrektywy o prawach ofiar oraz zaproponowanie niezbędnych zmian, jeżeli taka rewizja okaże się konieczna.

Przyjęcie dyrektywy o prawach ofiar w 2012 r. miało kluczowe znaczenie dla wzmacniania praw ofiar w UE i skoncentrowanego na nich wymiaru sprawiedliwości. Odegrało ważną rolę w tworzeniu europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Stwierdzono jednak szereg niedociągnięć w jej praktycznym stosowaniu. Uwzględniono je w niniejszym wniosku dotyczącym ukierunkowanej zmiany dyrektywy.

Niedociągnięcia te wskazano w sprawozdaniu z oceny dyrektywy o prawach ofiar przyjętym przez **Komisję 28 czerwca 2022 r.**³. Z oceny wynika, że chociaż dyrektywa **zasadniczo przyniosła oczekiwane korzyści** i pozytywnie wpłynęła na prawa ofiar, nadal występują pewne konkretne problemy dotyczące tych praw.

¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW, Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 57.

² Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów Strategia UE w zakresie praw ofiar (2020-2025), COM/2020/258 final.

³ Dokument roboczy służb Komisji dotyczący oceny dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. (SWD/2022/0179 final).

Odnotowano ogólną poprawę sposobu traktowania ofiar przez właściwe organy i zdolności ofiar do uczestniczenia w postępowaniu karnym. Z oceny wynika, że poziom spójności i zgodności dyrektywy o prawach ofiar z innymi przepisami jest zadowalający. Dyrektywa o prawach ofiar pozytywnie wpłynęła na prawa ofiar do dostępu do informacji oraz poprawiła ich dostęp do usług wsparcia, w szczególności usług ogólnych, które są obecnie dostępne dla wszystkich ofiar wszystkich przestępstw. Ogólnie rzecz biorąc, dyrektywa o prawach ofiar poprawiła bezpieczeństwo ofiar.

Pomimo tych pozytywnych zmian **w ocenie podkreślono konkretne problemy związane z każdym z praw zawartych w dyrektywie o prawach ofiar, wymagające ukierunkowanej poprawy**. Są one związane z brakiem jasności i precyzji w formułowaniu określonych praw w dyrektywie oraz z dużym marginesem swobody pozostawionym państwom członkowskim w zakresie ich transpozycji. Doprowadziło to w niektórych przypadkach do ograniczenia praktycznego stosowania praw ofiar oraz do wystąpienia różnic w sposobie transponowania dyrektywy przez państwa członkowskie. Na przykład kluczowe kwestie dotyczące prawa do indywidualnej oceny potrzeb ofiar oraz prawa do korzystania ze specjalistycznych usług wsparcia pozostawiono, aby zostały wyregulowane procedurami krajowymi. Podobnie, jeśli chodzi o prawo do decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy, państwom członkowskim pozostawiono zbyt duży margines swobody. Wpływa to szkodliwie na praktyczne stosowanie praw ofiar.

Problemy te utrudniają ofiarom korzystanie z praw przysługujących im na mocy przedmiotowej dyrektywy i podważają zaufanie do krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości i systemów funkcjonujących w innych państwach członkowskich. Ten niski poziom zaufania skutkuje niskim poziomem zgłaszania przestępstw, ponieważ ofiary po prostu wolą tego nie robić. Nie mają pewności, że po zgłoszeniu przestępstwa właściwe organy podejmą niezbędne działania. Wpływa to szkodliwie na sprawne funkcjonowanie europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Rozwiązanie tych problemów wymaga zmiany dyrektywy o prawach ofiar, co można osiągnąć jedynie na szczeblu UE.

Zidentyfikowano pięć następujących głównych problemów:

1. Ofiary nie zawsze informuje się o ich prawach lub otrzymują one niewystarczające informacje, które utrudniają lub uniemożliwiają im korzystanie z tych praw. Na przykład ofiary, które nie zgłosiły przestępstwa są w praktyce pozbawione prawa do otrzymania informacji o swoich prawach przy pierwszym kontakcie z właściwymi organami. Ponadto, zgodnie ze sprawozdaniem Vociare⁴, według specjalistów tylko 30 % dzieci, 26 % osób z niepełnosprawnością intelektualną i 26 % osób niepiśmiennych mieszkających w UE otrzymuje informacje w sposób dostosowany do ich potrzeb.
2. Potrzeby bezbronnych ofiar (takich jak dzieci, osoby starsze, osoby z niepełnosprawnościami, ofiary przestępstw z nienawiści i ofiary odbywające karę

⁴ [„Vociare Synthesis Report” \[„Sprawozdanie podsumowujące Vociare”\]](#) opublikowane w 2019 r. przez Victim Support Europe i Portugalskie Stowarzyszenie na rzecz Wsparcia Ofiar (APAV). W sprawozdaniu oceniono praktyczne zastosowanie dyrektywy o prawach ofiar w 26 państwach członkowskich UE.

pozbawienia wolności) w zakresie ochrony nie zawsze ocenia się terminowo, przez co osoby te pozbawia się skutecznych środków ochrony, takich jak nakaz ochrony.

3. Bezbronni ofiary często nie mogą liczyć na specjalistyczne wsparcie, takie jak rozszerzona terapia psychologiczna, a dzieci będące ofiarami często nie mogą polegać na ukierunkowanym podejściu opartym na współpracy wielu podmiotów.
4. Udział ofiar w postępowaniu karnym często utrudniają brak porad i wytycznych prawnych oraz różnice w przepisach dotyczących statusu ofiar w tych postępowaniach.
5. Dostęp ofiar do kompensaty w sprawach krajowych i transgranicznych jest utrudniony przez brak wsparcia ze strony państwa przy egzekwowaniu zasądanego odszkodowania od sprawcy, co prowadzi do ryzyka wtórnej wiktylizacji.

W ciągu ostatnich 10 lat wzrosły ponadto minimalne standardy wymiaru sprawiedliwości przyjaznego dziecku⁵ i skoncentrowanego na ofiarach⁶. W związku z tym, aby zapewnić ofiarom możliwość pełnego korzystania z przysługujących im praw w oparciu o ich bieżące potrzeby i najnowsze osiągnięcia w dziedzinie wymiaru sprawiedliwości i osiągnięcia technologiczne, w ramach niniejszej rewizji zaproponowano normy minimalne wykraczające poza zakres norm przyjętych w 2012 r. Opierają się one na najlepszych praktykach państw członkowskich.

Celem niniejszej rewizji jest rozwiązanie konkretnych problemów omówionych wyżej dzięki ukierunkowanemu zbiorowi celów ogólnych i szczegółowych (z wyznaczeniem jednego celu szczegółowego dla każdego konkretnego problemu).

Ogólnym celem tej rewizji jest udział w zapewnianiu prawidłowo funkcjonującej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości opartej na:

- skutecznym uznawaniu wyroków i orzeczeń sądowych w sprawach karnych;
- wysokim poziomie bezpieczeństwa dzięki skuteczniejszemu zgłaszaniu przestępstw⁷;
- wymiarze sprawiedliwości skoncentrowanym na ofiarach, w którym uznaje się ich prawa, a ofiary mogą na tych prawach polegać.

Cele szczegółowe niniejszej rewizji obejmują:

- (i) znaczącą poprawę dostępu ofiar do informacji;

⁵ Zob. na przykład szybki rozwój modelu Barnahus (domy dziecka) w państwach członkowskich.

⁶ Zob. na przykład projekt RE-JUST [„Action plan for developing victim centred and trauma informed criminal justice systems”](#) [„Plan działania na rzecz rozwoju systemów sądownictwa karnego skoncentrowanych na ofiarach i uwzględniających traumę”] opublikowany w 2021 r., w którym przedstawiono najnowsze normy dotyczące dostępu ofiar do informacji, w tym telefonów zaufania, skoordynowanego podejścia do wsparcia, ochrony ofiar i udziału w postępowaniach wymiaru sprawiedliwości.

⁷ W wyniku proponowanych zmian 10–20 % ofiar, które wskazały, że nie zgłosiły przestępstwa z obawy przed represjami, zrobi to, jak wyjaśniono w ocenie skutków.

- (ii) lepsze dostosowanie środków ochrony do potrzeb ofiar w celu zapewnienia bezpieczeństwa ofiarom bezbronnym;
- (iii) lepszy dostęp do specjalistycznego wsparcia ofiar bezbronnych;
- (iv) skuteczniejszy udział ofiar w postępowaniach karnych oraz
- (v) ułatwiony dostęp do odszkodowania od sprawcy we wszystkich przypadkach, w tym w sprawach krajowych i transgranicznych.

Cele szczegółowe i związane z nimi wyniki poddano dokładnej ocenie w ramach oceny skutków. Bardziej szczegółowe wyjaśnienie celów i odpowiednich zmian dyrektywy o prawach ofiar przedstawiono w sekcji 3 dotyczącej oceny skutków.

• Spójność z przepisami obowiązującymi w tej dziedzinie polityki

Dyrektywę w sprawie praw ofiar przyjęto w dniu 25 października 2012 r. Od tego czasu nie wprowadzono do niej zmian ani nie poddano jej przeglądowi. Oprócz dyrektywy w sprawie praw ofiar prawodawstwo UE w tym temacie obejmuje dyrektywę w sprawie kompensaty z 2004 r.⁸ oraz przepisy UE dotyczące nakazów ochrony⁹. Także te instrumenty mają charakter **horyzontalny** i zastosowanie do wszystkich ofiar przestępstw.

Przepisy UE dotyczące praw ofiar obejmują ponadto **przepisy sektorowe** składające się z szeregu instrumentów służących zaspokajaniu szczególnych potrzeb ofiar określonych kategorii przestępstw. Instrumenty te obejmują dyrektywę w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar¹⁰, dyrektywę w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej¹¹, dyrektywę w sprawie zwalczania terroryzmu¹² oraz dyrektywę w sprawie zwalczania fałszowania i oszustw związanych z bezgotówkowymi środkami płatniczymi¹³. 8 marca 2022 r. Komisja przyjęła wniosek dotyczący dyrektywy w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (wniosek dotyczący przemocy wobec kobiet)¹⁴. 19 grudnia 2022 r. Komisja przedstawiła wniosek dotyczący zmiany dyrektywy 2011/36/UE w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu

⁸ Dyrektywa Rady 2004/80/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. odnosząca się do kompensaty dla ofiar przestępstw, Dz.U. L 261 z 6.8.2004, s. 15.

⁹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/99/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie europejskiego nakazu ochrony (Dz.U. L 338 z 21.12.2011, s. 2) i rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 606/2013 z dnia 12 czerwca 2013 r. w sprawie wzajemnego uznawania środków ochrony w sprawach cywilnych (Dz.U. L 181 z 29.6.2013, s. 4).

¹⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/36/UE z dnia 5 kwietnia 2011 r. w sprawie zapobiegania handlowi ludźmi i zwalczania tego procederu oraz ochrony ofiar, zastępująca decyzję ramową Rady 2002/629/WSiSW (Dz.U. L 101 z 15.4.2011, s. 1).

¹¹ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/93/UE z dnia 13 grudnia 2011 r. w sprawie zwalczania niegodziwego traktowania w celach seksualnych i wykorzystywania seksualnego dzieci oraz pornografii dziecięcej, zastępująca decyzję ramową Rady 2004/68/WSiSW (Dz.U. L 335 z 17.12.2011, s. 1).

¹² Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2017/541 z dnia 15 marca 2017 r. w sprawie zwalczania terroryzmu i zastępująca decyzję ramową Rady 2002/475/WSiSW oraz zmieniająca decyzję Rady 2005/671/WSiSW. Dz.U.

¹³ Dyrektywa 2019/713 (Dz.U. L 123 z 10.5.2019, s. 18).

¹⁴ COM(2022) 105 final z 8.3.2022.

oraz ochrony ofiar¹⁵.

Przepisy sektorowe **penalizują określone czyny i przewidują dodatkowe prawa dla ofiar tych przestępstw, które to prawa bardziej bezpośrednio zaspokajają szczególne potrzeby tych osób. Przepisy sektorowe nie zastępują przepisów dyrektywy o prawach ofiar.** Przepisy sektorowe opierają się na dyrektywie o prawach ofiar i obowiązują obok nich. **Przepisy sektorowe uzupełniają przepisy dyrektywy o prawach ofiar i zapewniają dodatkowe prawa ofiarom określonych kategorii przestępstw.** W następstwie rewizji dyrektywy o prawach ofiar wszystkie ofiary, w tym te objęte przepisami sektorowymi, będą korzystać ze skuteczniejszych przepisów dotyczących swoich praw. Rewizja dyrektywy o prawach ofiar jest w pełni zgodna z przepisami sektorowymi. Nie będą wymagane żadne zmiany przyjętych ani proponowanych przepisów sektorowych.

W ramach oceny skutków Komisja dokładnie oceniła spójność niniejszego wniosku ze wszystkimi przepisami sektorowymi. W szczególności sprawdzono spójność proponowanych środków dotyczących telefonów zaufania dla ofiar, usprawnionych ocen indywidualnych oraz ukierunkowanych i zintegrowanych środków z przepisami sektorowymi. Obejmuje to obowiązujące przepisy dotyczące ofiar terroryzmu i dzieci będących ofiarami niegodziwego traktowania w celach seksualnych oraz proponowane środki dotyczące ofiar przemocy wobec kobiet lub przemocy domowej i handlu ludźmi. Z oceny wynika, że proponowane środki uzupełniają przepisy sektorowe i zwiększają ich skuteczność.

Poziom ochrony przewidziany w przepisach sektorowych nie stanowi punktu odniesienia do celów podniesienia – w ramach niniejszej rewizji – standardów obowiązujących w przypadku wszystkich ofiar wszystkich przestępstw. Ponieważ środki dotyczące przepisów sektorowych opracowano z naciskiem na szczególne potrzeby ofiar poszczególnych kategorii przestępstw, mogą one nie być odpowiednie ani proporcjonalne dla wszystkich ofiar wszystkich przestępstw. Niektóre środki proponowane w ramach niniejszej rewizji mogą jednak zawierać elementy, które podlegają już przepisom sektorowym. Jest to nieuniknione, ze względu na wspólny przedmiot praw ofiar i fakt, że **dyrektywa o prawach ofiar ma zastosowanie do wszystkich ofiar, w tym do ofiar bezbronnych i do ofiar niezaliczających się do tej kategorii.** Zgodnie z dyrektywą o prawach ofiar bezbronne ofiary to te, które potrzebują specjalistycznego wsparcia i środków ochrony, w tym ofiary podlegające obowiązującym i proponowanym przepisom sektorowym, takie jak ofiary terroryzmu lub ofiary przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Na przykład w niniejszej rewizji, w ramach zmiany art. 9 ust. 1 lit. c), proponuje się zapewnienie bezpłatnego wsparcia psychologicznego ofiarom bezbronnym tak długo, jak to konieczne. Prawo to przysługuje już ofiarom terroryzmu na mocy art. 24 ust. 2 dyrektywy w sprawie zwalczania terroryzmu. Spójność dyrektywy o prawach ofiar z przepisami sektorowymi jest w tym przypadku w pełni zapewniona, ponieważ ofiary przestępstw objęte przepisami sektorowymi nadal korzystają z praw przysługujących im na mocy obu tych zbiorów przepisów. Po rozpoczęciu stosowania zmienionej dyrektywy o prawach ofiar ofiary terroryzmu będą nadal korzystać z przysługującego im prawa do bezpłatnego wsparcia psychologicznego, tak samo jak bezbronne ofiary należące do innych kategorii.

Należy dodatkowo wyjaśnić kwestię wyspecjalizowanych służb udzielających ukierunkowanego i zintegrowanego wsparcia ofiarom o szczególnych potrzebach.

¹⁵ COM(2022) 732 final z 19.12.2023.

W art. 9 ust. 3 lit. b) dyrektywy o prawach ofiar odniesiono się do takiego wsparcia udzielanego w szczególności ofiarom przemocy seksualnej, przemocy na tle płciowym i przemocy w bliskich związkach. Nie odniesiono się jednak wyraźnie do innych grup ofiar o szczególnych potrzebach. W związku z tym w proponowanej zmianie dyrektywy o prawach ofiar wyjaśniono, że służby udzielające ukierunkowanego i zintegrowanego wsparcia powinny być dostępne dla innych ofiar o szczególnych potrzebach, takich jak ofiary handlu ludźmi i przestępczości zorganizowanej, ofiary niepełnosprawne, ofiary wykorzystywania, ofiary przestępstw z nienawiści, terroryzmu lub najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej. Zgodnie z wnioskiem dotyczącym przemocy wobec kobiet nie wpływa to na zobowiązania państw członkowskich do zapewnienia dostępu do ukierunkowanych i zintegrowanych służb ofiarom przestępstw objętych zakresem stosowania wniosku dotyczącego przemocy wobec kobiet, a zwłaszcza ofiarom gwałtu (ośrodki wsparcia dla ofiar gwałtu zgodnie z art. 28 wniosku dotyczącego przemocy wobec kobiet) lub ofiarom okaleczania żeńskich narządów płciowych (zgodnie z art. 29 wniosku dotyczącego przemocy wobec kobiet).

W odpowiedzi na niedociągnięcia stwierdzone w wyniku oceny w niniejszym wniosku zobowiązuje się ponadto państwa członkowskie do ustanowienia specjalnych protokołów, w ramach których organizowane będą działania specjalistycznych służb wsparcia w celu kompleksowego zaspokojenia różnorodnych potrzeb ofiar o szczególnych potrzebach (zob. nowo dodany art. 9 ust. 4 dyrektywy o prawach ofiar).

W celu zapewnienia, aby nie doszło do nieporozumień co do zakresu zobowiązań państw członkowskich wynikających z wniosku dotyczącego przemocy wobec kobiet i niniejszego wniosku w sprawie rewizji dyrektywy o prawach ofiar, zaproponowano wprowadzenie do dyrektywy o prawach ofiar wyraźnego przepisu zobowiązującego państwa członkowskie do zapewnienia transpozycji ich zobowiązań wynikających z niniejszego wniosku bez uszczerbku dla ich zobowiązań wynikających z wniosku dotyczącego przemocy wobec kobiet. Ponadto, aby ujednolicić dyrektywę o prawach ofiar z terminologią stosowaną we wniosku dotyczącym przemocy wobec kobiet, w niniejszym wniosku wyjaśniono, że w przypadku gdy w dyrektywie o prawach ofiar występuje odniesienie do ofiar przemocy ze względu na płeć, zakres tego pojęcia powinien obejmować ofiary przemocy wobec kobiet i ofiary przemocy domowej.

Niniejsza rewizja jest również w pełni zgodna ze **Strategią UE w zakresie praw ofiar**, co wykazano w ocenie skutków.

- **Spójność z innymi politykami UE**

Niniejsza rewizja jest również spójna z innymi politykami UE, w tym z transformacją cyfrową. W szczególności proponowany przepis dotyczący korzystania z elektronicznych środków komunikacji stanowi odpowiedź na rozwój technologii zgodnie z **polityką cyfryzacji Komisji**, w tym z cyfryzacją wymiaru sprawiedliwości¹⁶. Aby wyeliminować wykryte niedociągnięcia, państwa członkowskie będą zobowiązane do zapewnienia ofiarom możliwości korzystania z prawa do informacji i dostępu do wymiaru sprawiedliwości za

¹⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.U. L 257 z 28.8.2014, s. 73).

pomocą łączności elektronicznej. Proponowane środki ułatwią również ofiarom dostęp do wymiaru sprawiedliwości w sprawach transgranicznych, gdyż zobowiązują one państwa członkowskie do ułatwienia ofiarom zamieszkałym za granicą udziału w postępowaniu karnym za pośrednictwem wideokonferencji i konferencji telefonicznych. Pozwoli to znieść bieżące ograniczenia wynikające z dyrektywy 2012/29/UE, która przewiduje taką możliwość tylko w celu wysłuchania ofiar zgodnie z Konwencją o wzajemnej pomocy w sprawach karnych pomiędzy państwami członkowskimi Unii Europejskiej z dnia 29 maja 2000 r.¹⁷.

Rewizję skoncentrowano na zapewnieniu stosowania łączności elektronicznej. Dzięki ułatwieniu równego dostępu do informacji, ochrony, wsparcia, wymiaru sprawiedliwości i kompensaty rewizja dyrektywy o prawach ofiar umożliwi wszystkim ofiarom korzystanie z przysługujących im praw w bardziej wyrównany sposób. Przyczyni się to w znacznym stopniu do realizacji **celu ONZ w zakresie zrównoważonego rozwoju (SDG) nr 10** ukierunkowanego na **zmniejszenie nierówności**.

Dzięki ogólnemu celowi, jakim jest zwiększenie zaufania do instytucji i służb zapewniających wsparcie ofiarom przestępstw, inicjatywa przyczyni się do promowania praworządności i zapewni równy dostęp do wymiaru sprawiedliwości, na co ukierunkowany jest **cel zrównoważonego rozwoju nr 16 dotyczący pokoju, sprawiedliwości i silnych instytucji**.

W perspektywie długoterminowej oczekuje się również poprawy w zakresie **dobrego zdrowia i jakości życia (SDG 3)**. Cel ten można osiągnąć, zapewniając lepszą ochronę ofiar i ograniczając ryzyko wtórnej wiktymizacji. Niektóre skutki pośrednie, które pomagają zniechęcać do przestępczości, również przyczynią się do postępów w realizacji tego celu zrównoważonego rozwoju, np. do zapewnienia większej liczby zgłaszanych przestępstw, wyższego poziomu prawnego ścigania i większej liczby egzekwowanych orzeczeń.

2. PODSTAWA PRAWNA, POMOCNICZOŚĆ I PROPORCJONALNOŚĆ

• Podstawa prawna

Podstawę prawną działania stanowi art. **82 ust. 2 lit. c) Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej (TFUE)**. Pozwala to UE na ustanowienie norm minimalnych w zakresie praw ofiar: (i) w zakresie, w jakim jest to konieczne, aby ułatwić wzajemne uznawanie wyroków i orzeczeń sądowych, jak również współpracę policji i wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym oraz (ii) pod warunkiem uwzględnienia różnic między tradycjami i systemami prawnymi państw członkowskich. Normy minimalne w zakresie praw ofiar przestępstw nie ograniczają się do sytuacji transgranicznych. Podobnie jak w przypadku norm minimalnych dotyczących podejrzanych i oskarżonych, UE może ustanowić normy minimalne dotyczące przepisów krajowych w celu zwiększenia wzajemnego zaufania do systemów sądowych innych państw członkowskich. Może to przyczynić się do poprawy funkcjonowania wzajemnego uznawania wyroków i orzeczeń w sprawach karnych o wymiarze transgranicznym.

¹⁷ Dz.U. C 197 z 12.7.2000 r., s. 3.

- **Pomocniczość**

Aby zapewnić w pełni skuteczne wzajemne uznawanie i współpracę sądową, **musi istnieć wzajemne zaufanie do systemów sądownictwa karnego innych państw członkowskich**. Należy zapewnić wzajemne zaufanie do norm w zakresie należytości i sprawiedliwości w ramach systemów wymiaru sprawiedliwości, a społeczeństwo powinno mieć przekonanie, że te same normy minimalne będą stosowane, jeżeli podróżują za granicę lub mieszkają zagranicą. Zgodnie z Traktatem ustanowienie norm minimalnych w zakresie praw przysługujących osobom podejrzanym i oskarżonym oraz w zakresie praw przysługujących ofiarom ma kluczowe znaczenie dla ułatwienia wzajemnego uznawania. W Traktacie zobowiązano UE do działania w tych obszarach z wyprzedzeniem (zanim zaufanie do systemów wymiaru sprawiedliwości innych państw członkowskich zostanie naruszone) w celu wzmocnienia tego zaufania.

W dyrektywie o prawach ofiar i przepisach sektorowych w znacznym stopniu ujednolicono już prawa ofiar, a tym samym przyczyniono się do zwiększenia zaufania do systemów sądowych innych państw członkowskich. Jak określono w ocenie i potwierdzono w konsultacjach, pomimo postępów poczynionych w zakresie ustanawiania norm minimalnych dotyczących praw ofiar, niektóre **państwa członkowskie nie były jednak w stanie skutecznie chronić tych praw w zakresie wynikającym z dyrektywy o prawach ofiar**.

Ponadto w ciągu ostatnich 10 lat od przyjęcia dyrektywy o prawach ofiar normy minimalne zmieniły się. Jest to związane z rozwojem wymiaru sprawiedliwości (wymiar sprawiedliwości przyjazny dziecku i skoncentrowany na ofiarach), społeczeństwa (tj. większa potrzeba skoordynowanego podejścia w celu zapewnienia, aby służby udzielające wsparcia ofiarom były zawsze dostępne w sytuacjach kryzysowych¹⁸) oraz technologii (transformacja cyfrowa, wzrost przestępczości internetowej i nowe technologie w zakresie wspierania ofiar, ich ochrony i dostępu do wymiaru sprawiedliwości). Należy ustanowić bardziej dalekosiężne normy minimalne, aby zapewnić skuteczność dyrektywy o prawach ofiar i utrzymać wzajemne zaufanie między organami krajowymi.

Europejska wartość dodana powinna wynikać głównie z ułatwienia współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych i z zapewnienia sprawnego funkcjonowania europejskiej przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości. Aby tak się stało, **niezbędne jest zaufanie w kwestii równego dostępu do praw ofiar, niezależnie od tego, gdzie w UE doszło do przestępstwa**. Jednym z przykładów, w przypadku których wymagany jest wysoki poziom zaufania do praw ofiar, jest decyzja organów wymiaru sprawiedliwości w sprawie przeniesienia postępowania do innego państwa członkowskiego. Zgodnie z decyzją ramową¹⁹ 2009/948/WSiSW właściwe organy krajowe mogą nawiązać ze sobą kontakt, jeżeli mają uzasadnione powody, by przypuszczać, że w innym państwie członkowskim toczy się postępowanie równoległe, czego skutkiem może być przekazanie ścigania do innego państwa członkowskiego. Podejmując decyzję o przeniesieniu, organy krajowe biorą pod uwagę zakres, w jakim ofiary objęte postępowaniem mogą powoływać się na przysługujące im prawa w państwie członkowskim, któremu przekazano postępowanie. Przy podejmowaniu decyzji o przeniesieniu postępowania

¹⁸ [„Upholding fundamental rights in times of crisis” \[„Poszanowanie praw podstawowych czasach kryzysu”\]](#) | Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (europa.eu), 13 października 2022 r.

¹⁹ [Decyzja ramowa 2009/948/WSiSW](#).

kluczowe znaczenie dla organów wymiaru sprawiedliwości ma wysoki poziom zaufania co do możliwości korzystania przez ofiary z równoważnego poziomu dostępu do wsparcia, ochrony, możliwości udziału w postępowaniu karnym oraz z dostępu do odszkodowania od sprawcy w państwie członkowskim, do którego przeniesiono postępowanie. Jest to szczególnie ważne z uwagi na fakt, że Komisja przedstawiła niedawno wniosek dotyczący rozporządzenia w sprawie przekazywania postępowania w sprawach karnych²⁰ w celu ułatwienia zapewnienia, aby dochodzenie w sprawie przestępstwa lub ściganie tego przestępstwa miało miejsce w państwie członkowskim najodpowiedniejszym do tego celu²¹.

Europejska wartość dodana polega również na rozwiązaniu kwestii skali i charakteru problemów, z którymi państwa członkowskie nie mogą poradzić sobie samodzielnie.

- **Proporcjonalność**

Środki zaproponowane w ramach niniejszej rewizji poddano dokładnej ocenie w ramach oceny skutków. Proporcjonalność odzwierciedlono w poziomie działań podejmowanych w ramach krajowych systemów prawnych. Działania te określono w ramach trzech alternatywnych rozwiązań w odniesieniu do każdego z pięciu celów szczegółowych (w kolejności od najmniej do najbardziej uciążliwych dla państw członkowskich). Proporcjonalność każdego z proponowanych środków również poddano dokładnej ocenie i zbadano wraz z zainteresowanymi stronami podczas konsultacji.

- **Wybór instrumentu**

Zgodnie z art. 82 ust. 2 TFUE prawodawca Unii może stanowić w drodze dyrektyw. Dyrektywa wiąże każde państwo członkowskie w odniesieniu do rezultatu, który ma być osiągnięty, pozostawia jednak organom krajowym swobodę wyboru formy i środków.

3. WYNIKI OCEN *EX POST*, KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI I OCEN SKUTKÓW

- **Konsultacje z zainteresowanymi stronami**

Opracowując ocenę i ocenę skutków dyrektywy o prawach ofiar, Komisja przeprowadziła konsultacje z wieloma zainteresowanymi stronami.

²⁰ Wniosek Komisji dotyczący rozporządzenia dotyczącego przekazywania postępowania w sprawach karnych, COM(2023) 185 final 2023/0093 (COD) przyjęto 5 kwietnia 2023 r.

²¹ Kolejnym przykładem przypadku, w którym wymagane jest zaufanie, jest sytuacja gdy właściwe organy krajowe dołączają do wspólnego zespołu dochodzeniowo-śledczego (zespołu JIT). Zespół JIT jest formą ścisłej współpracy między właściwymi organami sądowymi a właściwymi organami ścigania co najmniej dwóch państw członkowskich w zakresie rozpatrywania złożonych i często zakrojonych na szeroką skalę spraw transgranicznych (na podstawie [decyzji ramowej Rady z dnia 13 czerwca 2002 r.](#)). Sprawy te często dotyczą bezbronnych ofiar z kilku państw członkowskich, takich jak ofiary handlu ludźmi, dzieci będące ofiarami przemocy seksualnej lub ofiary najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej. Wymaga to wysokiego poziomu zaufania w kwestii odpowiedniego traktowania ofiar zaangażowanych w dochodzenie przez wszystkich partnerów oraz w kwestii przestrzegania ich praw we wszystkich zainteresowanych państwach. [Zespół JIT ds. domniemanych najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej popełnionych w Ukrainie](#) (z udziałem siedmiu państw członkowskich) jest najnowszym przykładem obejmującym ukraińskie ofiary zbrodni wojennych, które uciekły z kraju do różnych państw członkowskich UE.

W grudniu 2020 r. Komisja opublikowała **plan oceny** niniejszej inicjatywy na portalu „Wyraż swoją opinię”²². W ramach konsultacji otrzymano 56 odpowiedzi. 28 czerwca 2022 r. Komisja przyjęła swoją **ocenę dyrektywy o prawach ofiar**²³. W ocenie wykorzystano badanie uzupełniające i zgromadzone informacje obejmujące informacje uzyskane w ramach **konsultacji publicznych**²⁴. W ramach konsultacji publicznych Komisja otrzymała 95 odpowiedzi, w tym 20 dokumentów przedstawiających stanowiska.

W ramach **oceny skutków rewizji przepisów dotyczących praw ofiar** Komisja przeprowadziła następujące konsultacje: **zaproszenie do zgłaszania uwag**²⁵ (otrzymano 53 odpowiedzi); **konsultacje publiczne** (otrzymano 72 odpowiedzi, w tym 15 dokumentów przedstawiających stanowisko, z których jeden poddano później przeglądowi); **ukierunkowane konsultacje z ekspertami z państw członkowskich, platformą praw ofiar i grupą ekspertów ds. prawa karnego**; oraz szeroko zakrojone konsultacje w ramach **badania przeprowadzonego przez wykonawcę zewnętrznego** na potrzeby wsparcia oceny skutków w zakresie kosztów i korzyści wynikających z wariantów strategicznych.

W konsultacjach wzięły udział następujące kategorie zainteresowanych stron: (i) **specjaliści pracujący z ofiarami**, w tym organy wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich, organy centralne i organy ścigania; (ii) **członkowie organizacji społeczeństwa obywatelskiego pracujący z ofiarami**, a mianowicie unijne i krajowe organizacje i służby wspierające ofiary przestępstw; (iii) **agencje i sieci UE**, w tym Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust), Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), Agencja Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania (CEPOL), europejska sieć dotycząca praw ofiar, unijna sieć krajowych punktów kontaktowych ds. odszkodowań, pojedyncze punkty kontaktowe dla ofiar terroryzmu w państwach członkowskich, Europejska Sieć Sądowa w sprawach karnych oraz Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej (FRA), Europejska Służba Działań Zewnętrznych; (iv) **organizacje międzynarodowe**, takie jak Rada Europy; (v) **organizacje badawcze i akademickie**; oraz (vi) **społeczeństwo, w tym ofiary**.

- **Gromadzenie i wykorzystanie wiedzy eksperckiej**

Niniejszy wniosek opiera się na dowodach zgromadzonych w ramach oceny i oceny skutków dyrektywy o prawach ofiar.

Do celów niniejszej rewizji wykorzystano również wiele **sprawozdań i badań** dotyczących praw ofiar i wdrażania dyrektywy o prawach ofiar w państwach członkowskich. Obejmują one szereg sprawozdań z projektów finansowanych przez UE²⁶. Komisja rozpoczęła również **ocenę kosztów i korzyści** przeprowadzaną przez wykonawcę zewnętrznego w celu oceny wykonalności finansowej głównych wariantów.

²² [Wsparcie dla ofiar przestępstw – ocena dyrektywy o prawach ofiar \(europa.eu\)](#).

²³ Dokument roboczy służb Komisji dotyczący oceny dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. (SWD(2022) 180 final).

²⁴ [Wsparcie dla ofiar przestępstw – ocena dyrektywy o prawach ofiar \(europa.eu\)](#).

²⁵ <https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/13096-Criminal-justice-EU-rules-on-victims-rights-update-pl>

²⁶ Zob. sprawozdanie Vociare lub sprawozdanie Artemis. Przykłady projektów można znaleźć w załączniku 1 do oceny skutków.

Komisja wzięła ponadto pod uwagę **wcześniejsze prace przeprowadzone przez Parlament Europejski**. Obejmowały one badanie dotyczące wdrażania dyrektywy o prawach ofiar przeprowadzone przez Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego w 2017 r.²⁷, badanie zlecone przez Komisję Wolności Obywatelskich, Sprawiedliwości i Spraw Wewnętrznych (LIBE) dotyczące prawa karnego procesowego w całej UE²⁸ oraz rezolucję Parlamentu w sprawie norm minimalnych w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar²⁹.

- **Ocena skutków**

Ocena skutków towarzysząca niniejszemu wnioskowi opiera się na wynikach oceny przeprowadzonej przez Komisję.

W ocenie skutków Komisja rozważyła szereg wariantów strategicznych o charakterze legislacyjnym. Warianty o charakterze nielegislacyjnym wykluczono, ponieważ Strategia UE w zakresie praw ofiar (2020–2025) obejmuje już środki o charakterze nielegislacyjnym, które mają zostać wdrożone w nadchodzących latach, ale ich oczekiwany wpływ uwzględniono w scenariuszu bazowym.

Zmiany zaproponowane w preferowanym pakiecie wariantów strategicznych w ocenie skutków pozwolą osiągnąć następujące cele:

- **Skuteczniejszy dostęp do informacji**, w szczególności dzięki obowiązkowi utworzenia telefonów zaufania dla ofiar, zapewniających wszystkim ofiarom, które z nich korzystają, w tym ofiarom, które nie zgłaszają przestępstwa, informacje na temat przysługujących im praw.
- **Środki ochrony, które są lepiej dostosowane do potrzeb ofiar**, w szczególności ze względu na usprawnioną indywidualną ocenę potrzeb ofiar w zakresie ochrony oraz rozszerzony wykaz środków ochrony, które będą dostępne dla ofiar po przeprowadzeniu oceny, w tym nakazy ochrony.
- **Skuteczniejsze wsparcie**, w szczególności poprzez prawo do bezpłatnego wsparcia psychologicznego na tak długo, jak to konieczne, **prawo do ukierunkowanego, wieloagencyjnego wsparcia na rzecz dzieci będących ofiarami oraz prawa osób z niepełnosprawnościami**.
- **Skuteczniejszy udział ofiar w postępowaniu karnym dzięki prawu do pomocy administracyjnej w sądzie i prawo do środka zaskarżenia**.

²⁷ Dyrektywa o prawach ofiar 2012/29/UE – europejska ocena wdrożenia. PE 611.022, grudzień 2017 r., [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611022/EPRS_STU\(2017\)611022_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2017/611022/EPRS_STU(2017)611022_EN.pdf).

²⁸ Prawo karne procesowe w Unii Europejskiej – analiza porównawcza wybranych najistotniejszych różnic oraz ich wpływu na kształt przepisów UE. PE 604.977, sierpień 2018 r., [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU\(2018\)604977_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2018/604977/IPOL_STU(2018)604977_EN.pdf).

²⁹ Rezolucja Parlamentu Europejskiego z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie wdrożenia dyrektywy 2012/29/UE ustanawiającej normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw (2016/2328 (INI)).

- Lepszy **dostęp do kompensacji** przez (i) wzmocnienie praw ofiar do uzyskania decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy w trakcie postępowania karnego; oraz (ii) zobowiązanie państwa do wypłaty odszkodowania od sprawcy na rzecz ofiar w odpowiednim czasie po wydaniu orzeczenia w sprawie odszkodowania od sprawcy, z możliwością późniejszego odzyskania go przez państwo od sprawcy.

Jak wykazano w ocenie skutków, w każdym państwie członkowskim **oczekiwane korzyści wynikające ze zmian zaproponowanych w niniejszej rewizji przewyższają oczekiwane koszty**.

Stosunek tych wartości różni się w poszczególnych państwach członkowskich. W niektórych z nich stosunek kosztów do korzyści jest wyższy (większy pozytywny wpływ każdego wydanego euro), a w innych – niższy (mniejszy pozytywny wpływ każdego wydanego euro). Główną przyczyną takich różnic są różne pozycje wyjściowe państw członkowskich. Dotyczy to w szczególności tego, ile wysiłku (kosztów) dane państwo członkowskie musi włożyć w osiągnięcie rezultatów proponowanych zmian, a także różnych kosztów związanych z transpozycją niektórych środków (np. wsparcia psychologicznego) oraz różnej liczby ofiar w poszczególnych państwach członkowskich.

Ocena skutków wyraźnie pokazuje, że chociaż państwa członkowskie będą musiały podjąć pewne początkowe inwestycje, proponowane zmiany poprawią funkcjonowanie gospodarek, zwiększą odporność społeczeństw i wzmocnią instytucje publiczne. Ofiary przestępstw, które na czas otrzymają wsparcie i ochronę, łatwiej zintegrują się ze społeczeństwem, szybciej wrócą do pracy i będą w mniejszym stopniu uzależnione od systemów opieki zdrowotnej. Będą one również bardziej chętne do zgłaszania przestępstw i do współpracy z właściwymi organami. W związku z tym proponowane zmiany sprawiają, że państwa członkowskie będą mogły cieszyć się usprawnioną gospodarką, bardziej zintegrowanym społeczeństwem i silniejszymi systemami wymiaru sprawiedliwości.

Projekt oceny skutków przedłożono Radzie ds. Kontroli Regulacyjnej 3 listopada i omówiono go 30 listopada 2022 r. W ocenie skutków wprowadzono nieznaczne zmiany po zakończeniu rozprawy, aby dokładniej odzwierciedlić koszty wdrożenia i metodę oceny wariantów. 1 grudnia Rada ds. Kontroli Regulacyjnej wydała pozytywną opinię bez zastrzeżeń na temat projektu.

• **Sprawność regulacyjna i uproszczenie**

Z analizy przeprowadzonej w ramach oceny skutków wynika, że pakiet preferowanych wariantów powinien przyczynić się do zmniejszenia obciążenia spoczywającego na państwach członkowskich w perspektywie długoterminowej, nawet jeżeli niektóre koszty wzrosną w perspektywie krótkoterminowej. Wzrost ten należy zrekompensować z nadwyżką oczekiwanymi korzyściami wynikającymi z pakietu wariantów.

Pewne uproszczenia w przypadku organów krajowych będą wynikać z różnych środków, co przyczyni się do pogłębienia współpracy i koordynacji między podmiotami zajmującymi się ofiarami, w tym służbami wsparcia. Doprowadzi to do skuteczniejszej organizacji systemów wymiaru sprawiedliwości. W szczególności obecne obciążenie spoczywające na policji, spowodowane obowiązkiem udzielania pełnych informacji na temat praw ofiar zgodnie ze szczególnymi potrzebami każdej ofiary, będzie dzielone z innymi podmiotami (w tym organizacjami pozarządowymi i wolontariuszami).

Zidentyfikowano dalsze korzyści dotyczące funkcjonowania systemów wymiaru sprawiedliwości państw członkowskich. W szczególności oczekuje się, że służby zajmujące się kompensatą od państwa otrzymają znaczną pomoc dzięki pełnemu wdrożeniu preferowanego wariantu dotyczącego zasądzonej kompensaty. Większe uproszczenie powinno polegać na rozwiązaniu wszystkich kwestii dotyczących kompensaty w postępowaniu karnym, a nie w postępowaniu karnym i cywilnym. Spowoduje to zmniejszenie liczby spraw cywilnych i sprawi, że system sądowy będzie bardziej skuteczny.

5 grudnia 2022 r. **platforma ds. dostosowania się do wymogów przyszłości** przyjęła opinię w sprawie rewizji dorobku prawnego UE dotyczącego praw ofiar³⁰. Jej sugestie są zgodne z trwającymi pracami w obszarze praw ofiar oraz z preferowanymi wariantami strategicznymi w ocenie skutków.

- **Prawa podstawowe**

Niniejszy wniosek szanuje podstawowe prawa i przestrzega zasad uznanych w art. 6 Traktatu o Unii Europejskiej i w Karcie Praw Podstawowych Unii Europejskiej. Wszystkie warianty strategiczne były ukierunkowane na zmniejszenie dyskryminacji przez zapewnienie równego **dostępu do informacji, ochrony, wsparcia, wymiaru sprawiedliwości i kompensaty** oraz zapewnienie odpowiednich norm minimalnych w odniesieniu do wszystkich ofiar przestępstw bez różnicowania, przy należyтым uwzględnieniu szczególnych potrzeb ofiar.

Dokładniej rzecz ujmując, w odniesieniu do równego **dostępu do informacji** na temat praw ofiar rozważano, w jaki sposób zapewnić lepszy dostęp do **ofiar w instytucjach zamkniętych**. Strona internetowa (stanowiąca integralną część telefonu zaufania dla ofiar) przyczyni się do poprawy dostępu do informacji w przypadku ofiar, które nie posługują się językiem urzędowym danego państwa członkowskiego. Dzięki usprawnieniu **ocen potrzeb indywidualnych** możliwa jest skuteczniejsza ocena potrzeb indywidualnych ofiar, co doprowadzi do **bardziej wyrównanej i skuteczniejszej ochrony** najbardziej bezbronnych ofiar. Jeżeli chodzi o wsparcie udzielane ofiarom, w ramach inicjatywy przewidziano m.in. **rozszerzenie zakresu bezpłatnego wsparcia psychologicznego** na szerszą grupę ofiar (obecnie jest ono zarezerwowane dla ofiar terroryzmu). W ramach rewizji przewidziano ponadto przyznanie wszystkim ofiarom przestępstw **szerszego zakresu praw w toku postępowania karnego, niezależnie od ich statusu formalnego** jako strony. W związku z tym możliwość towarzyszenia ofierze podczas postępowania prawdopodobnie zachęci wszystkie ofiary do dochodzenia swoich praw. Dodano przepis dotyczący praw osób z niepełnosprawnościami, dzięki któremu prawa zawarte w niniejszym wniosku są dostosowane do ich szczególnych potrzeb. Umożliwi to osobom z niepełnosprawnościami korzystanie z praw ofiar na równych zasadach z innymi osobami. Wszystkie te zmiany są ukierunkowane na zmniejszenie nierówności i oczekuje się, że będą miały pozytywny wpływ prawa podstawowe.

Ingerencja w prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 7) oraz w prawo do ochrony danych osobowych (art. 8) ofiary i sprawcy jest konieczna i proporcjonalna, aby zapewnić ofiarom możliwość skutecznego korzystania z przysługujących im praw do wsparcia i ochrony. We wniosku przewidziano ponadto wprowadzenie szczególnego

³⁰ https://commission.europa.eu/system/files/2022-12/Final%20opinion%202022_SBGR3_07%20Revision%20of%20the%20victims%20rights%20acquis_rev.pdf

obowiązku nieudostępniania danych osobowych ofiar organom ds. migracji. Zabezpieczenie to gwarantuje przetwarzanie informacji na temat ofiary wyłącznie do celów dyrektywy o prawach ofiar. Gromadzenie danych osobowych do celów statystycznych jest niezbędne do zapewnienia skuteczności środków przewidzianych w niniejszej rewizji oraz do kształtowania polityki w zakresie praw ofiar. Poszanowanie życia prywatnego i rodzinnego ofiar dodatkowo wzmocniono przez zapewnienie podjęcia odpowiednich środków ochrony przed sprawcami po przeprowadzeniu indywidualnej oceny.

Ofiary przestępstw korzystają z następujących praw podstawowych określonych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej: prawo do życia (art. 2), prawo do integralności osoby (art. 3), prawo do poszanowania życia prywatnego i rodzinnego (art. 7), prawo do ochrony danych osobowych (art. 8), prawo do równości wobec prawa (art. 20), prawo do niedyskryminacji (art. 21), prawa dziecka (art. 24), integrację osób niepełnosprawnych (art. 26), prawo do pomocy społecznej i ochrony zdrowia (art. 35), prawo do dobrej administracji (art. 41) oraz prawo do skutecznego środka prawnego i dostępu do bezstronnego sądu (art. 47).

Wniosek poddano również ocenie w świetle **w świetle praw przysługujących sprawcom**, osobom podejrzanym i oskarżonym. Prawa te obejmują prawo dostępu do wymiaru sprawiedliwości (art. 47), domniemanie niewinności (art. 48), prawo do obrony oraz zasady legalności oraz proporcjonalności kar do czynów zabronionych pod groźbą kary (art. 49), zakaz ponownego sądzenia lub karania w postępowaniu karnym za ten sam czyn zabroniony pod groźbą kary (art. 50) oraz przepisu UE dotyczące praw procesowych osób podejrzanych i oskarżonych. Stwierdzono, że warianty te nie miały wpływu na prawa podstawowe sprawców, osób podejrzanych i oskarżonych.

W niniejszym wniosku uwzględniono ponadto prawa i obowiązki osób z niepełnosprawnościami zapisane w Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych, której UE i wszystkie państwa członkowskie są stronami.

Oczekuje się, że niniejszy wniosek przyczyni się do wzmocnienia praw podstawowych ofiar. W przypadku niektórych wariantów bezpośredni wpływ na prawa podstawowe będzie jednak bardziej wyraźny niż w przypadku innych. Ponieważ ilościowe określenie wpływu jest niemożliwe, jako metodę wybrano analizę jakościową. Odbywa się ona w ramach oceny stopnia, w jakim każdy wariant może przyczynić się do poprawy scenariusza bazowego.

4. WPLYW NA BUDŻET

Niniejszy wniosek nie ma wpływu na budżet UE.

5. ELEMENTY FAKULTATYWNE

- **Plany wdrożenia i monitorowanie, ocena i sprawozdania**

Zgodnie z art. 2 niniejszego wniosku państwa członkowskie są zobowiązane do wprowadzenia w życie przepisów ustawowych, wykonawczych i administracyjnych niezbędnych do zapewnienia zgodności najpóźniej do dnia *[dwa lata po wejściu w życie dyrektywy]*. Przewidziano wyjątek dotyczący wprowadzenia przepisów niezbędnych do wykonania art. 26 b (korzystanie z elektronicznych środków komunikacji), które należy przyjąć i opublikować do dnia *[cztery lata po wejściu w życie dyrektywy]*. Państwa

członkowskie muszą przekazać Komisji tekst swoich przepisów.

Komisja będzie monitorować i oceniać wpływ niniejszego wniosku za pomocą istniejących mechanizmów w ramach obowiązującej dyrektywy. Zgodnie z art. 28 (dostarczanie statystyk) państwa członkowskie muszą ponadto podjąć niezbędne środki w celu ustanowienia systemu gromadzenia, tworzenia i rozpowszechniania danych statystycznych dotyczących ofiar przestępstw. Państwa członkowskie zobowiązane są przekazywać te dane Komisji (Eurostatowi) co trzy lata.

Komisja będzie nadal organizować spotkania unijnej platformy praw ofiar poświęcone tematami związanym z prawami ofiar. Wymiany te będą również stanowić ważny wkład w monitorowanie i ocenę.

Do dnia [sześć lat od daty przyjęcia] Komisja musi przedłożyć Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie ze stosowania dyrektywy 2012/29/UE zmienionej niniejszą dyrektywą. W sprawozdaniu trzeba ocenić, w jakim stopniu państwa członkowskie podjęły środki niezbędne do wykonania tej dyrektywy, z uwzględnieniem jej wdrożenia technicznego.

- **Dokumenty wyjaśniające (w przypadku dyrektyw)**

W celu zapewnienia prawidłowego wdrożenia tej dyrektywy niezbędny jest dokument wyjaśniający, np. mający formę tabel korelacji, zgodnie z wymogiem określonym w wyroku Trybunału Sprawiedliwości w sprawie C-543/17³¹. Akty prawne transponujące dyrektywę w sprawie praw ofiar rzadko są ograniczone do jednego tekstu prawnego, ponieważ odnośne przepisy są często włączane do różnych instrumentów krajowych. Z tego powodu państwa członkowskie muszą dostarczyć Komisji dokument wyjaśniający zawierający tekst przyjętych przepisów transponujących niniejszą dyrektywę.

- **Szczegółowe objaśnienia poszczególnych przepisów wniosku**

Zmiany w dyrektywie o prawach ofiar są ukierunkowane na: poprawę dostępu ofiar do informacji i zgłaszania przestępstw, ułatwienie bezbronnym ofiarom, w tym dzieciom, dostępu do specjalistycznego wsparcia oraz lepszy dostęp do wymiaru sprawiedliwości dla ofiar z niepełnosprawnościami, skuteczniejszy udział ofiar w postępowaniu karnym, lepszy dostęp do kompensaty dla ofiar, lepsze dostosowanie środków ochrony ofiar do ich potrzeb, wykorzystanie elektronicznych środków komunikacji oraz szczególne zobowiązania dotyczące ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

a) Przepisy ukierunkowane na poprawę dostępu ofiar do informacji i zgłaszania przestępstw (art. 3a, 5a, 26 a).

Zgodnie z art. 4 dyrektywy o prawach ofiar ofiary mają prawo do otrzymywania informacji na temat swoich praw **od momentu pierwszego kontaktu z właściwymi organami**, zazwyczaj policją. Nie wszystkie ofiary kontaktują się jednak z właściwymi organami. Jak podkreślono w sprawozdaniu Agencji Praw Podstawowych z 2021 r.³², **w większości przypadków ofiary nie zgłaszają przestępstwa. Ofiary te są pozbawione dostępu do informacji**, w tym

³¹ Wyrok Trybunału Sprawiedliwości (wielka izba) z dnia 8 lipca 2019 r. w sprawie C-534/17, Komisja Europejska przeciwko Królestwu Belgii.

³² [Badanie FRA dotyczące przestępczości, bezpieczeństwa i praw ofiar](#), luty 2021 r.

informacji o przysługujących im prawach do wsparcia i ochrony, niezależnie od tego, czy zgłaszają przestępstwo, czy nie.

Chociaż w dyrektywie o prawach ofiar wymaga się przekazywania ofiarom informacji zgodnie z prawem do zrozumienia i bycia rozumianym (art. 3 dyrektywy), w ocenie stwierdzono, że w praktyce właściwe organy często posługują się językiem, który nie jest dostosowany do potrzeb ofiar³³. Dotyczy to osób z niepełnosprawnościami, osób, które nie posługują się językiem danego państwa, dzieci i osób starszych. Co więcej, ponieważ do pierwszego kontaktu z właściwymi organami często dochodzi na miejscu popełnienia przestępstwa, osoby, które są w szoku bezpośrednio po przestępstwie, nie są w stanie zrozumieć otrzymanych informacji.

Zgodnie z art. 6 dyrektywy o prawach ofiar ofiary powinny również **otrzymywać od właściwych organów dalsze informacje** o poszczególnych etapach postępowania karnego, ich roli i sytuacji sprawcy (np. zwolnienia z miejsca zatrzymania). Duża część zainteresowanych stron, z którymi przeprowadzono konsultacje w ramach oceny, uznała jednak, że ofiary nie w pełni korzystają ze swoich praw do informacji od chwili pierwszego kontaktu z właściwym organem, przysługujących im na mocy dyrektywy o prawach ofiar, i należy to poprawić.

Bardziej kompleksowe środki komunikacji z ofiarami, uwzględniające złożoność potrzeb ofiar w odniesieniu do ich prawa dostępu do informacji, nie są jeszcze dostępne we wszystkich państwach członkowskich. **Wiele ofiar nadal nie może korzystać z telefonów zaufania dla ofiar pod numerem 116 006**³⁴. Te telefony zaufania powinny udzielać ofiarom informacji potrzebnych im w dowolnym momencie. Ofiary powinny mieć możliwość swobodnego mówienia o swoich doświadczeniach i w razie potrzeby być kierowane na policję lub do innych służb. Jeszcze mniej ofiar korzysta z bardziej zaawansowanych telefonów zaufania, które dysponują rozbudowaną stroną internetową i umożliwiają kontakt nie tylko telefoniczny, lecz także za pośrednictwem czatu i poczty elektronicznej³⁵.

Aby rozwiązać stwierdzone problemy związane z dostępem ofiar do informacji, w niniejszej rewizji zaproponowano szereg środków, w szczególności zobowiązanie państw członkowskich do zapewnienia **telefonów zaufania dla ofiar** (art. 3a). Taki telefon zaufania będzie **w całej Unii dostępny pod numerem UE 116 006** oraz dostępna będzie także strona internetowa **z najnowocześniejszą technologią**, aby zapewnić optymalny dostęp w większości używanych języków oraz dla osób z niepełnosprawnościami. Telefon zaufania będzie pierwszym punktem kontaktowym dla wszystkich ofiar wszystkich przestępstw, zapewniającym wsparcie emocjonalne i w razie potrzeby kierującym ofiary do specjalistycznych służb wsparcia.

³³ Na przykład w kilku państwach członkowskich (w tym w Bułgarii, Portugalii, Rumunii i Słowacji) pisemne informacje przekazywane przez organy są kopią przepisów krajowych dotyczących praw ofiar.

³⁴ Ustanowionym decyzją Komisji z dnia 30 listopada 2009 r. zmieniającą decyzję 2007/116/WE w związku z wprowadzeniem dodatkowych zastrzeżonych numerów zaczynających się na „116”. Stosowanie zastrzeżonych numerów nie jest obowiązkowe, lecz zalecane. Aby stosować te numery, należy spełnić określone warunki. W przypadku ofiar telefon zaufania 116 006 musi udzielać informacji na temat praw ofiar, kierować rozmówców do policji i innych służb (w razie potrzeby) oraz zapewniać doradztwo.

³⁵ Do najlepszych przykładów należą: [irlandzki telefon zaufania](#), [estoński telefon zaufania](#), [chorwacki telefon zaufania](#), [łotewski telefon zaufania](#), [szwedzki telefon zaufania](#).

Proponowana rewizja jest zgodna z działaniami dotyczącymi innymi usług posługujących się zastrzeżonymi numerami UE zaczynającymi się na „116”, takich jak numer interwencyjny w sprawie zaginionych dzieci (116 000) i telefon zaufania dla ofiar przemocy ze względu na płeć (116 116). Wniosek jest również zgodny ze strategią Komisji na rzecz lepszego internetu dla dzieci³⁶. Strategia ta wspiera sieć centrów bezpieczniejszego internetu, która obejmuje telefony zaufania dla dzieci, rodziców i opiekunów w kwestiach związanych z internetem (takich jak przemoc w internecie i cyberprzemoc) oraz gorące linie służące do zgłaszania internetowych materiałów przedstawiających niegodziwe traktowanie dzieci. Wniosek jest również zgodny z polityką Komisji mającą na celu zapewnienie, aby numer 116 111 dotyczył cyberprzemocy.

Aby zapewnić ofiarom dostęp do wyczerpujących i inkluzywnych informacji, we wniosku zobowiązuje się państwa członkowskie do ustanowienia konkretnych procedur w formie **protokołów**. W art. 26 a wymaga się, aby takie protokoły były sporządzane we współpracy z organami ścigania, organami sądowymi (prokuratorami i sędziami) oraz organizacjami udzielającymi wsparcia. Protokoły te będą zawierać instrukcje dla poszczególnych partnerów dotyczące sposobu zapewnienia, aby ofiary otrzymywały informacje dostosowane do ich indywidualnych potrzeb i istotne dla konkretnego etapu procedury.

W rewizji przewiduje się również obowiązek zapewnienia ofiarom możliwości **zgłaszania przestępstw** przy użyciu **technologii informacyjno-komunikacyjnych** (art. 5 a ust. 1). Zgłaszanie przestępstw będzie również łatwiejsze dla osób zatrzymanych (szczegółowe informacje zostaną podane w protokołach ustanowionych w ramach koordynacji i współpracy między organami ścigania, organami sądowymi (prokuratorami i sędziami) oraz organizacjami udzielającymi wsparcia (art. 26 a)).

Zgłaszanie przestępstw będzie również łatwiejsze dla migrantów o nieuregulowanym statusie. Zgodnie z art. 5 a ust. 5 wniosku właściwe organy mające kontakt z ofiarą zgłaszającą przestępstwo **nie będą mogły przekazywać organom ds. migracji danych osobowych istotnych dla określenia statusu pobytu ofiary, jeżeli dane te zebrano w wyniku zgłoszenia przestępstwa, przynajmniej do czasu zakończenia pierwszej indywidualnej oceny**, o której mowa w art. 22 dyrektywy o prawach ofiar. W tym kontekście należy przypomnieć, że zgłoszenie przestępstwa i udział w postępowaniu karnym na podstawie dyrektywy 2012/29/UE nie tworzą żadnych praw związanych ze statusem pobytu ofiary ani nie ma skutku zawieszającego przy ustalaniu statusu jej pobytu. Ponadto jeżeli migranci o nieuregulowanym statusie padli ofiarą handlu ludźmi lub byli przedmiotem działań ułatwiających nielegalną imigrację i współpracują z właściwymi organami, odpowiednie organy mają obowiązek informowania ich o przysługujących im prawach i możliwościach oferowanych na mocy dyrektywy w sprawie dokumentu pobytowego. Możliwości te obejmują w szczególności przyznanie czasu na zastanowienie się, czy współpracować w ramach dochodzenia, oraz na wydanie dokumentu pobytowego.

- b) Przepisy ułatwiające dostęp do specjalistycznego wsparcia dla bezbronnych ofiar, w tym dzieci (art. 9 ust. 1, art. 9 a i art. 24)

W art. 8 i 9 dyrektywy o prawach ofiar przewidziano prawo do bezpłatnego specjalistycznego, ukierunkowanego i zintegrowanego wsparcia dla ofiar o szczególnych

³⁶ COM/2022/212 final z 11.5.2022.

potrzebach, w tym do wsparcia psychologicznego, gdy jest ono dostępne. Ocena wykazała jednak, że bezbronni ofiary, w tym dzieci, często nie mogą korzystać ze skutecznego wsparcia³⁷.

W wielu państwach członkowskich problemem pozostaje **brak podejścia dostosowanego do dziecka**³⁸. Ocena wykazała, że brakuje wspólnego zrozumienia w kwestii tego, jakie ukierunkowane i zintegrowane wsparcie jest potrzebne bezbronnym ofiarom, zwłaszcza dzieciom. W rezultacie nie wszystkie dzieci w UE mogą korzystać z wysokiej jakości specjalistycznego wsparcia. Zgodnie z kompleksową strategią UE na rzecz praw dziecka (2021–2024)³⁹ postępowania sądowe powinny być dostosowane do wieku i potrzeb dziecka, a w trakcie ich prowadzenia należy respektować wszystkie prawa dziecka oraz brać pod uwagę jego najlepszy interes. Model Barnahus jest obecnie najbardziej zaawansowanym przykładem przyjaznego dziecku podejścia do wymiaru sprawiedliwości⁴⁰. Chociaż w niniejszej rewizji nie wymaga się od państw członkowskich stosowania modelu Barnahus, opiera się ona na jego zasadach. W celu rozwiązania przedmiotowego problemu w rewizji wymaga się w nowym art. 9 a, aby państwa członkowskie **przewidziały ukierunkowane, wielopodmiotowe podejście do wspierania i ochrony dzieci będących ofiarami**. Powinno ono opierać się na świadczeniu usług w zintegrowany i skoordynowany sposób w tych samych pomieszczeniach. Jest to główny dodatek do środków przyjaznych dziecku już zawartych w dyrektywie o prawach ofiar (takich jak utrwalanie audiowizualne zeznań, unikanie kontaktu wzrokowego, przesłuchania przyjazne dziecku prowadzone przez tę samą osobę). W ramach niniejszej rewizji państwa członkowskie są również zobowiązane do udostępnienia takiego ukierunkowanego i zintegrowanego podejścia wielopodmiotowego wszystkim dzieciom będącym ofiarami, które tego potrzebują.

W ocenie podkreślono również, że **w niemal połowie państw członkowskich bezpłatne wsparcie psychologiczne dla ofiar nie zawsze jest dostępne**⁴¹. Ofiary często muszą samodzielnie opłacać wsparcie psychologiczne po kilku pierwszych sesjach. Jest to szczególnie problematyczne dla bezbronych ofiar, które zazwyczaj nie mogą sobie pozwolić na opłacenie wsparcia. Skutki przestępstwa mogą być długotrwałe i istnieje szereg czynników, które je nasilają, takich jak waga przestępstwa, osobista sytuacja ofiary i jakakolwiek wcześniejsza wiktymizacja⁴². W związku z tym, jak podkreślono w sprawozdaniu FRA z 2019 r. (s. II), ofiary przestępstw z użyciem przemocy nie będą w stanie odegrać żadnej znaczącej roli w postępowaniu karnym, jeżeli nie **otrzymają profesjonalnego i wzmacniającego wsparcia psychologicznego**.

³⁷ Około połowa zainteresowanych stron uważa, że ofiary o szczególnych potrzebach nie otrzymują wystarczającego wsparcia.

³⁸ W trakcie konsultacji w szeregu państw członkowskich, w tym w BE, BG, DE, EL, LT i PT, zgłoszono wiele problemów związanych z nagraniami audiowizualnymi dzieci w celach dowodowych, przyjaznym dzieciom uczestnictwem w rozprawach sądowych oraz indywidualnym podejściem do najbardziej bezbronych dzieci.

³⁹ COM/2021/142 final z 24.3.2021.

⁴⁰ [Barnahus](#), jako organ przyjazny dziecku, w którym w jednym miejscu pracownicy organów ścigania, organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych, służb odpowiedzialnych za ochronę dzieci oraz opieki zdrowotnej i opieki nad zdrowiem psychicznym współpracują i wspólnie oceniają sytuację dziecka i podejmują decyzje w sprawie dalszych działań.

⁴¹ AT, CY, CZ, DE, EE, IE, LT, LV, MT, NL, PT, SI.

⁴² Psychologiczne skutki przestępstwa mogą obejmować stany lękowe, depresję, winę, wstyd, zachowania autodestrukcyjne oraz niezdolność do racjonalnego działania lub myślenia, zob. [Psychological Reactions of Victims of Violent Crime, Cambridge University Press](#), 2018.

Aby rozwiązać ten problem, w rewizji proponuje się w art. 9 ust. 1, aby specjalistyczne służby wsparcia udzielały **bezpłatnego wsparcia psychologicznego tak długo, jak jest to konieczne**, wszystkim bezbronnym ofiarom potrzebującym takiego wsparcia, tj. w przypadku gdy indywidualna ocena wskazuje na potrzebę takiego wsparcia. Wszystkie ofiary będą nadal korzystać ze wsparcia emocjonalnego i psychologicznego, które jest dla nich często dostępne w krótkim okresie po popełnieniu przestępstwa, ale ofiary o szczególnych potrzebach będą miały łatwiejszy dostęp do takiego wsparcia psychologicznego, które powinno być dla nich dostępne nie tylko w krótkim okresie po popełnieniu przestępstwa, lecz także w perspektywie długoterminowej (tak długo, jak będzie to konieczne).

Oba proponowane środki wymagają krajowej koordynacji między służbami udzielającymi wsparcia, organami ścigania i organami sądowymi określonymi w protokołach (art. 26 a).

Dostęp ofiar do służb udzielających wsparcia zostanie wzmocniony dzięki wymogowi, aby służby te nadal działały w sytuacjach kryzysowych – zgodnie z doświadczeniami zdobytymi podczas pandemii COVID-19. Będzie temu służyło dodanie ustępu do art. 8 dyrektywy o prawach ofiar. Ofiary będą również mogły korzystać z ułatwionego kierowania do służb udzielających wsparcia ofiarom (zmiany art. 8).

Proponowane środki zapewniają jasność co do zakresu wsparcia dla najbardziej bezbronnych ofiar, w tym dzieci. Zwiększają one ponadto zaufanie do krajowych systemów wymiaru sprawiedliwości i do systemów wymiaru sprawiedliwości innych państw członkowskich.

c) Przepisy zapewniające ofiarom skuteczniejszy dostęp do wymiaru sprawiedliwości (art. 10 a i 10 b)

Zgodnie z dyrektywą o prawach ofiar główne prawa ułatwiające ofiarom udział w postępowaniu karnym obejmują prawo do bycia wysłuchanym (art. 10 dyrektywy), prawa w przypadku decyzji o odmowie ścigania (art. 11 dyrektywy), prawo do pomocy prawnej (art. 13 dyrektywy) oraz zbiór praw mających na celu ochronę ofiar przed wtórną i ponowną wiktymizacją w toku postępowania (art. 18–24 dyrektywy). W ocenie i konsultacjach podkreślono, że udział ofiar w postępowaniu karnym jest trudny lub wręcz niemożliwy, jeżeli nie mają zapewnionej **obecności odpowiedniej osoby i odpowiedniego doradztwa. Porady prawnika** reprezentującego ofiarę w sądzie odnoszą się do większości kwestii, w szczególności aspektów prawnych. Nie wszystkie ofiary mają jednak prawo do doradztwa prawnego. Pomoc prawną można przyznać osobom, które nie dysponują wystarczającymi środkami, co określa się za pomocą kryterium dochodowego, które jest szczególnie rygorystyczne w niektórych państwach członkowskich. Pomoc prawną można ponadto przyznać osobom, które ucierpiały w wyniku określonych rodzajów przestępstw, ale tylko wtedy, gdy osoby te są stronami postępowania karnego (art. 13 dyrektywy o prawach ofiar). W związku z tym istotne jest, aby ofiarom przysługiwało również prawo do **obecności osoby innej niż prawnik**, która mogłaby przynajmniej doradzać w sprawie roli i praw ofiar w trakcie postępowania oraz oferować wsparcie emocjonalne. Art. 20 dyrektywy o prawach ofiar przewiduje takie prawo, ale ogranicza się do etapu postępowania przygotowawczego (przed rozpoczęciem procesu sądowego).

W tym kontekście zasadnicze znaczenie ma zapewnienie, aby wszystkie ofiary w UE miały co najmniej prawo do **pomocy podczas procesu sądowego** i do otrzymywania odpowiednich informacji od pracowników sądu⁴³.

Z oceny wynika, że kolejnym poważnym problemem związanym z uczestnictwem ofiar w postępowaniu karnym jest fakt, iż w niektórych państwach członkowskich **ofiary nie mają statusu prawnego strony postępowania karnego**⁴⁴. Dyrektywa o prawach ofiar pozostawia tę kwestię prawu krajowemu, w związku z czym legitymacja procesowa ofiar różni się w poszczególnych państwach członkowskich (np. jako strony, oskarżyciela posiłkowego, powoda w procesie cywilnym lub świadka mającego prawo do bycia wysłuchanym). Co więcej, ofiary często nie dysponują **środkami odwoławczymi** od decyzji, które dotyczą ich bezpośrednio⁴⁵. Prowadzi to do faktycznego naruszenia prawa ofiar do dostępu do wymiaru sprawiedliwości.

Aby zapewnić skuteczniejsze uczestnictwo ofiar w postępowaniu karnym, w rewizji proponuje się ustanowienie w **nowym art. 10 a prawa do pomocy w sądzie**.

W rewizji proponuje się również ustanowienie prawa ofiar do **zaskarżania decyzji podjętych w toku postępowania sądowego, które dotyczą niektórych praw ofiar wynikających z niniejszej dyrektywy**, np. prawa do specjalnych środków ochrony ofiar o szczególnych potrzebach, prawa do tłumaczenia pisemnego podczas rozpraw sądowych. Państwa członkowskie musiałyby zapewnić ofiarom możliwość zaskarżenia takich decyzji niezależnie od ich statusu w postępowaniu karnym i zgodnie z zasadą kontroli sądowej (art. 10 b).

W rezultacie poprawi się doświadczenie ofiar z systemem wymiaru sprawiedliwości w sprawach karnych i wzrośnie zaufanie do niego. Pomoże to sprawić, by głos ofiar był usłyszany, poprawi jakość ich zeznań i ich uczestnictwo, co zwiększa skuteczność wymiaru sprawiedliwości.

d) Przepisy zapewniające ofiarom skuteczniejszy dostęp do odszkodowania

Jak podkreślono w Strategii UE w zakresie praw ofiar, w wielu państwach członkowskich dostęp ofiar do odszkodowania od sprawcy i od państwa nadal jest utrudniony. Problem dotyczy zarówno spraw krajowych, jak i transgranicznych. Zgodnie z art. 16 dyrektywy o prawach ofiar wszystkie ofiary mają prawo do uzyskania **decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy** w toku postępowania karnego, chyba że prawo krajowe przewiduje, że taką decyzję podejmuje się w drodze innego postępowania prawnego. Jak wykazano w sprawozdaniu Milquet i potwierdzono w ocenie, prawo to często jest nieskuteczne⁴⁶, ponieważ w niektórych państwach członkowskich często w postępowaniu karnym nie zapada decyzją w sprawie odszkodowania⁴⁷. Co więcej, nawet po przeprowadzeniu postępowania karnego, które doprowadziło do wydania wyroku

⁴³ Dobre praktyki istnieją. Na przykład w Irlandii [V-Sac zapewnia w sądzie wsparcie](#) ponad tysiącu ofiar rocznie, którego udzielają wyszkoleni wolontariusze.

⁴⁴ Co najmniej w ośmiu państwach członkowskich – CY, EE, EL, FR, IE, MT, NL, RO.

⁴⁵ W 13 państwach członkowskich (BE, DE, FR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, RO, SE, SK) ofiary nie mają odpowiednich środków odwoławczych, aby zaskarżyć decyzje, które dotyczą ich bezpośrednio. Wynika to głównie z braku legitymacji procesowej jako strony postępowania.

⁴⁶ Większość zainteresowanych stron, z którymi przeprowadzono konsultacje, uważa, że prawo ofiar do uzyskania odszkodowania od sprawcy jest nieskuteczne i należy je wzmocnić.

⁴⁷ Zob. w szczególności praktyka sędziów w Czechach, w Słowacji i w Austrii.

nakładającego na sprawcę obowiązek wypłaty odszkodowania, ofiara często go nie otrzymuje, ponieważ trudno jest skłonić sprawcę do zapłaty. Brak skutecznego dostępu do odszkodowania od sprawcy w postępowaniu karnym powoduje, że ofiary muszą uczestniczyć w uciążliwych i długotrwałych postępowaniach cywilnych. Mogą również być zmuszone do ubiegania się o kompensatę od państwa na podstawie krajowych przepisów dotyczących takiej kompensaty⁴⁸. Problem ten dotyczy zarówno spraw krajowych, jak i transgranicznych.

Aby ułatwić ofiarom dostęp do odszkodowania od sprawcy, w rewizji proponuje się przyznanie ofiarom **prawa do uzyskania decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy tylko w toku postępowania karnego**. W związku z tym należy usunąć obecny wyjątek przewidziany w art. 16 dyrektywy o prawach ofiar, dotyczący sytuacji, w których prawo krajowe przewiduje, że taka decyzja podejmowana jest w drodze innego postępowania prawnego. Komisja proponuje ponadto nałożenie na państwa członkowskie **obowiązku wypłacenia ofierze odszkodowania należnego od sprawcy z góry** natychmiast po wydaniu wyroku, a następnie dochodzenia zwrotu odszkodowania od sprawcy (**nowy art. 16 ust. 2**).

Oczekuje się, że propozycje te przyczynią się do znacznej poprawy standardów dla ofiar w odniesieniu do odszkodowań od sprawców w sprawach krajowych i transgranicznych. Dzięki ułatwieniu uzyskania odszkodowania ograniczą one – w znacznym stopniu – liczbę przypadków, w których ofiary ubiegają się o kompensatę od państwa. Wynika to z faktu, iż w większości przypadków kompensatę od państwa przyznaje się jedynie wówczas, gdy ofiary nie otrzymały odszkodowania od sprawcy.

- e) Przepisy dotyczące lepszego dostosowania środków ochrony do potrzeb ofiar w celu zapewnienia bezpieczeństwa bezbronnym ofiarom (art. 22 i 23).

W art. 22 dyrektywy o prawach ofiar przewiduje się prawo ofiary do przeprowadzonej na czas i indywidualnej oceny jej potrzeb w zakresie ochrony. Celem tej oceny jest ustalenie, czy ofiara jest w jakikolwiek sposób szczególnie narażona na wtórną wiktyimizację (szkodę wynikającą z postępowania karnego) i ponowną wiktyimizację, zastraszanie lub odwet (szkodę ze strony sprawcy), tak aby można było zastosować odpowiednie środki ochrony. Te środki ochrony określone są w art. 23 dyrektywy o prawach ofiar. **Warunki dokonywania indywidualnych ocen pozostawiono w gestii prawa krajowego**. Z oceny wynika, że prawo do indywidualnej oceny jest jednym z najważniejszych osiągnięć dyrektywy o prawach ofiar. W praktyce na jej jakość często negatywnie wpływają jednak te trzy zidentyfikowane niedociągnięcia:

- ocenę przeprowadza się zbyt późno w trakcie procedury;
- **nie uczestniczą w niej psychologowie i pracownicy służb udzielających wsparcia ofiarom**, którzy dysponują wiedzą fachową pozwalającą ocenić sytuację psychiczną każdej ofiary;
- **pomija się w niej ryzyko stwarzane przez sprawcę**, który może posiadać broń i nadużywać narkotyków lub alkoholu.

⁴⁸

W dyrektywie Rady 2004/80/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. odnoszącej się do kompensaty dla ofiar przestępstw zobowiązuje się państwa członkowskie do zapewnienia ofiarom umyślnych przestępstw z użyciem przemocy dostępu do kompensaty, w tym w sprawach transgranicznych. Warunki takiego dostępu do kompensaty pozostawia się procedurom krajowym.

Indywidualne oceny służące ustaleniu potrzeb ofiar muszą być przeprowadzane prawidłowo, aby zapewnić ofiarom odpowiednią ochronę. Bez tych ocen ofiary nie mogą korzystać ze specjalnych środków ochrony określonych w art. 23 dyrektywy o prawach ofiar. Środki te obejmują specjalne techniki przesłuchiwania, brak kontaktu wzrokowego ze sprawcą i brak wymogu obecności na sali sądowej. Nie obejmują one jednak środków ochrony fizycznej przed sprawcą (takich jak nakazy ochrony), mimo że prawo ofiar do ochrony na mocy dyrektywy o prawach ofiar obejmuje ochronę zarówno przed wtórną wiktyimizacją, jak i ponowną wiktyimizacją. Z oceny i konsultacji wynika, że tej luki w dyrektywie o prawach ofiar nie wypełniły prawo krajowe ani praktyka krajowa. Wiele zainteresowanych stron, z którymi przeprowadzono konsultacje w ramach oceny, stwierdziło, że **prawo ofiar do ochrony nie jest powszechnie dostępne i należy je wzmocnić**.

W niniejszej rewizji przewiduje się ukierunkowane zmiany w indywidualnej ocenie służącej ustaleniu potrzeb ofiar (w drodze punktowych zmian w obecnym art. 22) polegające na dodaniu następujących elementów:

- przeprowadzania oceny przy pierwszym kontakcie z właściwymi organami;
- zaangażowania służb wsparcia, organów ścigania i organów wymiaru sprawiedliwości – protokoły, które mają zostać ustanowione na podstawie nowego art. 26 a, zapewnią praktyczne środki dotyczące organizacji tej współpracy w państwach członkowskich;
- oceny zagrożeń stwarzanych przez sprawcę (takich jak nadużywanie alkoholu lub posiadanie broni);
- uwzględnienia oceny indywidualnych potrzeb w zakresie wsparcia.

Niniejsza rewizja przyczyni się ponadto do **poprawy stosowania środków ochrony w odniesieniu do fizycznej ochrony ofiar**, takich jak nakazy ochrony, przez dodanie środków ochrony fizycznej do wykazu specjalnych środków ochrony obecnie określonego w art. 23 dyrektywy o prawach ofiar. Niniejszy wniosek przyczyni się do podniesienia świadomości na temat dostępnych krajowych środków ochrony, w tym nakazów ochrony. Jego celem jest również uproszczenie obecnego sposobu ich stosowania.

Ogólnie rzecz biorąc, środki zaproponowane w niniejszej rewizji w odniesieniu do bardziej ukierunkowanych indywidualnych ocen przyniosą korzyści wszystkim ofiarom, ponieważ zapewnią właściwą ocenę potrzeby wprowadzenia środków ochrony. Celem rewizji jest również ułatwienie wzajemnego uznawania europejskich nakazów ochrony dzięki poprawie sposobu ich stosowania na szczeblu krajowym.

f) Korzystanie z łączności elektronicznej (art. 26 b)

Od czasu przyjęcia dyrektywy doszło do wielu zmian technologicznych (**cyfryzacja**). Ofiary w UE nadal nie korzystają z potencjału, jaki dają nowe technologie, ponieważ nie są dostępne odpowiednie narzędzia cyfrowe służące poprawie dostępu do wymiaru sprawiedliwości, takie

jak możliwość zgłaszania przestępstw przez internet lub uzyskiwania dostępu online do akt ofiar⁴⁹.

Aby zaradzić stwierdzonym niedociągnięciom, Komisja proponuje środki dotyczące korzystania z łączności elektronicznej (**nowy art. 26 b**). W szczególności państwa członkowskie będą zobowiązane do zapewnienia ofiarom możliwości korzystania z prawa do informacji i dostępu do wymiaru sprawiedliwości za pomocą łączności elektronicznej. Proponowane środki są zgodne z polityką Komisji w zakresie cyfryzacji, w tym z jej wnioskiem w sprawie cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości.

g) Prawa ofiar z niepełnosprawnościami (art. 26 c)

Ocena wykazała, że osoby z niepełnosprawnościami nadal nie mogą w pełni korzystać z praw przysługujących im jako ofiarom przestępstw. W ciągu ostatnich dziesięciu lat, po przyjęciu dyrektywy o prawach ofiar, nastąpiły istotne zmiany w zakresie udostępniania produktów i usług osobom z niepełnosprawnościami. W szczególności w 2019 r. Komisja przyjęła dyrektywę (UE) 2019/882 w sprawie wymogów dostępności produktów i usług⁵⁰. W ramach rewizji dyrektywy o prawach ofiar Komisja uwzględniła te zmiany i proponuje ułatwienie dostępu do wymiaru sprawiedliwości ofiarom z niepełnosprawnościami. Komisja proponuje dodanie szczegółowego, przekrojowego przepisu dotyczącego praw ofiar z niepełnosprawnościami, aby zapewnić im dostępność usług i środków ochrony oraz zgodność środków komunikacji cyfrowej z wymogami określonymi w załączniku I do dyrektywy w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (nowy art. 26 c).

h) Prawo ofiar do środków odwoławczych (art. 26 d)

Obecnie dyrektywa o prawach ofiar nie zawiera przepisu dotyczącego środków odwoławczych dla ofiar przestępstw, których prawa wynikające z tej dyrektywy zostały naruszone. Takie prawo wynika z zasady skuteczności prawa Unii, która zobowiązuje państwa członkowskie do wprowadzenia odpowiednich i skutecznych środków odwoławczych na wypadek naruszenia prawa przyznanego jednostkom na mocy prawa Unii. Brak takiej zasady i potrzebę jej wprowadzenia podkreślano w sprawozdaniach FRA. W marcu 2023 r. Rada Europy przyjęła ponadto zalecenie w sprawie praw, usług i wsparcia dla ofiar przestępstw⁵¹, w którym przewiduje się prawo ofiar do środków odwoławczych.

Aby rozwiązać ten problem, Komisja proponuje dodanie w postaci nowego art. 26 d przepisu dotyczącego środków odwoławczych dla ofiar w przypadku naruszenia ich praw wynikających z tej dyrektywy. Przepis ten odzwierciedla podobne przepisy w prawodawstwie UE dotyczącym praw podejrzanych i oskarżonych. Pozwala to zlikwidować obecnie istniejącą lukę i zapewnić niezbędną równowagę między prawami podejrzanych i oskarżonych a prawami ofiar.

i) Szczególne obowiązki w odniesieniu do ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (art. 27 a)

⁴⁹ Zob. ocena skutków towarzysząca wnioskowi Komisji w sprawie cyfryzacji wymiaru sprawiedliwości (SWD(2021) 392 final).

⁵⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług.

⁵¹ Zalecenie Komitetu Ministrów dla państw członkowskich Rady Europy w sprawie praw, usług i wsparcia dla ofiar przestępstw CM/Rec (2023)2, przyjęte w dniu 15 marca 2023 r.

Komisja proponuje wprowadzenie przepisu wyjaśniającego związek między wnioskiem w sprawie rewizji dyrektywy o prawach ofiar a wnioskiem ustawodawczym w sprawie przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Zgodnie z tym przepisem państwa członkowskie muszą wdrożyć środki przewidziane w dyrektywie o prawach ofiar niezależnie od obowiązków wynikających z tego drugiego wniosku. Celem tego przepisu jest zapewnienie, aby państwa członkowskie zapewniły pełną transpozycję obu dyrektyw i zwróciły szczególną uwagę na transpozycję bardziej szczegółowych przepisów dotyczących ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej. Środki przewidziane w obu wnioskach będą miały zastosowanie do ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej.

j) Wymóg gromadzenia co trzy lata danych dotyczących praw ofiar (art. 28)

Art. 28 stanowi, że państwa członkowskie co trzy lata muszą przekazać Komisji dane pokazujące, w jaki sposób ofiary korzystały ze swoich praw przewidzianych w dyrektywie o prawach ofiar.

Ocena dyrektywy wykazała jednak, że nadal istnieją poważne luki w gromadzeniu danych. Dane gromadzone przez państwa członkowskie w szczególności nie są kompleksowe i często nie są porównywalne. W związku z tym Komisja proponuje w drodze zmiany art. 28 nałożenie na państwa członkowskie wymogu ustanowienia systemu gromadzenia, tworzenia i rozpowszechniania danych statystycznych dotyczących ofiar przestępstw. Dane te powinny obejmować dane istotne dla stosowania procedur krajowych dotyczących ofiar przestępstw, w tym następujący minimalny zestaw wskaźników: liczba i rodzaj zgłoszonych przestępstw, wiek i płeć ofiar. Dane te powinny również obejmować informacje dotyczące sposobu, w jaki ofiary korzystały z praw określonych w dyrektywie, jak ma to miejsce obecnie.

Komisja będzie wspierać państwa członkowskie w gromadzeniu danych, w tym przez opracowywanie wspólnych standardów, formatów dezagregacji i formatów sprawozdawczości. Państwa członkowskie muszą co trzy lata przekazywać dane do Komisji (Eurostatu). We wniosku dotyczącym rewizji dyrektywy o prawach ofiar uznaje się również rolę, jaką Agencja Praw Podstawowych odegrała dotychczas we wspieraniu Komisji i państw członkowskich w gromadzeniu i analizowaniu danych dotyczących sposobu, w jaki ofiary korzystały z praw przysługujących im na mocy dyrektywy w ciągu ostatnich dziesięciu lat od jej przyjęcia. Celem dodania roli Agencji Praw Podstawowych do przepisu dotyczącego gromadzenia danych jest zapewnienie, aby Agencja mogła kontynuować dobrą pracę i nadal wspierać Komisję i państwa członkowskie w realizacji tego zadania.

Oczekuje się, że środek ten poprawi kompletność, spójność i porównywalność danych dotyczących ofiar przestępstw z różnych okresów odniesienia i z poszczególnych państw członkowskich. Usprawni to również gromadzenie danych na szczeblu UE. Aby nie obciążać państw członkowskich gromadzeniem danych, wymagana częstotliwość gromadzenia danych dla Komisji (Eurostatu) będzie wynosić trzy lata.

Wniosek

DYREKTYWA PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO I RADY

zmieniająca dyrektywę 2012/29/UE ustanawiającą normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępującą decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW

PARLAMENT EUROPEJSKI I RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, w szczególności jego art. 82 ust. 2 lit. c),

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

po przekazaniu projektu aktu ustawodawczego parlamentom narodowym,

uwzględniając opinię Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego⁵²,

uwzględniając opinię Komitetu Regionów⁵³,

stanowiąc zgodnie ze zwykłą procedurą ustawodawczą,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) Aby zapewnić ofiarom przestępstw odpowiednie informacje, wsparcie i ochronę oraz możliwość uczestniczenia w postępowaniu karnym, Unia przyjęła dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE⁵⁴.
- (2) Komisja oceniła, w jaki sposób ofiary korzystały z praw przysługujących im na mocy dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE, i opublikowała swoje wnioski w sprawozdaniu z oceny⁵⁵. Wynika z niego, że chociaż dyrektywa 2012/29/UE zasadniczo przyniosła oczekiwane korzyści i pozytywnie wpłynęła na prawa ofiar, nadal występują pewne konkretne problemy dotyczące praw ofiar wynikających z tej dyrektywy. Zidentyfikowane niedociągnięcia obejmują niewystarczającą możliwość polegania na prawach ofiar do dostępu do informacji, do wsparcia i ochrony zgodnie z indywidualnymi potrzebami każdej ofiary, do uczestniczenia w postępowaniu karnym i do uzyskania decyzji w sprawie

⁵² Dz.U. C z, s. .

⁵³ Dz.U. C z, s. .

⁵⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. ustanawiająca normy minimalne w zakresie praw, wsparcia i ochrony ofiar przestępstw oraz zastępująca decyzję ramową Rady 2001/220/WSiSW (Dz.U. L 315 z 14.11.2012, s. 57).

⁵⁵ Dokument roboczy służb Komisji dotyczący oceny dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE z dnia 25 października 2012 r. (SWD/2022/0179 final).

odszkodowania od sprawcy w toku postępowania karnego. Niniejsza rewizja dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2012/29/UE stanowi reakcję na niedociągnięcia wykazane w ocenie tej dyrektywy i w licznych konsultacjach.

- (3) Aby ofiary mogły w sprawny i nowoczesny sposób korzystać z przysługujących im praw, państwa członkowskie powinny umożliwić im komunikację elektroniczną z właściwymi organami krajowymi. Ofiary powinny mieć możliwość korzystania z narzędzi elektronicznych, aby uzyskiwać informacje o przysługujących im prawach i o dotyczących ich sprawach, zgłaszać przestępstwa oraz komunikować się za pomocą technologii komunikacyjnych i informacyjnych z właściwymi organami i służbami udzielającymi wsparcia. Ofiary powinny mieć możliwość wyboru środka komunikacji, a państwa członkowskie powinny przewidzieć elektroniczne technologie komunikacyjne i informacyjne jako alternatywę dla standardowych metod komunikacji, których nie powinny jednak całkowicie zastępować.
- (4) Aby zapewnić kompleksowe kanały komunikacji uwzględniające złożoność potrzeb ofiar w odniesieniu do ich prawa dostępu do informacji, wszystkie ofiary – niezależnie od tego, gdzie w UE i w jakich okolicznościach doszło do przestępstwa – powinny mieć dostęp do telefonu zaufania dla ofiar pod ogólnounijnym numerem 116 006 lub za pośrednictwem specjalnych stron internetowych. Takie telefony zaufania powinny umożliwić ofiarom otrzymanie informacji o ich prawach, uzyskanie wsparcia emocjonalnego i przekierowania do policji lub innych służb, w tym, w razie potrzeby, do innych specjalistycznych telefonów zaufania. Takie telefony zaufania powinny również kierować ofiary do innych specjalistycznych telefonów zaufania, o których mowa w decyzji Komisji 2007/116/WE⁵⁶, takich jak zharmonizowany numer telefonu zaufania dla dzieci „116 111”, numer interwencyjny w sprawie zaginionych dzieci „116 000” oraz numer telefonu zaufania dla ofiar przemocy na tle płciowym „116 116”.
- (5) Ogólny telefon zaufania dla ofiar nie powinien wpływać na funkcjonowanie specjalnych i specjalistycznych telefonów zaufania, takich jak telefony zaufania dla dzieci i telefony zaufania dla ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, zgodnie z wymogami dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) .../...⁵⁷ [*w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej*]. Oprócz specjalistycznych telefonów zaufania powinny funkcjonować ogólne telefony zaufania dla ofiar przestępstw.
- (6) Należy usprawnić zgłaszanie przestępstw w Unii, aby zwalczać bezkarność, unikać ponownej wiktymizacji i zapewnić bezpieczniejsze społeczeństwo. Należy uwrażliwić obywateli na przestępczość, zachęcać świadków przestępstw do ich zgłaszania oraz do pomagania ofiarom oraz stworzyć bezpieczniejsze środowisko dla ofiar przestępstw. W przypadku ofiar będących migrantami o nieuregulowanym statusie w Unii bezpieczne środowisko do zgłaszania przestępstw oznacza zmniejszenie obawy przed wszczęciem procedury powrotu w wyniku kontaktów z organami ścigania. Danych

⁵⁶ Decyzja Komisji nr 116/2007/WE z dnia 15 lutego 2007 r. w sprawie rezerwacji krajowego zakresu numeracyjnego zaczynającego się na „116” na potrzeby zharmonizowanych usług o walorze społecznym (Dz.U. L 049 z 17.2.2007, s. 30).

⁵⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) .../... w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. ...).

osobowe ofiar będących migrantami o nieuregulowanym statusie w Unii nie powinno się przekazywać właściwym organom ds. migracji przynajmniej do czasu zakończenia pierwszej indywidualnej oceny, o której mowa w art. 22 dyrektywy 2012/29/UE. Zgłoszenie przestępstwa i udział w postępowaniu karnym na podstawie dyrektywy 2012/29/UE nie tworzą żadnych praw związanych ze statusem pobytu ofiary ani nie ma skutku zawieszającego przy ustalaniu statusu jej pobytu. Wszystkie bezbronne ofiary, takie jak dzieci lub osoby zatrzymane, które znajdują się w sytuacji zastraszenia lub są w inny sposób zależne od sprawcy lub których mobilność jest ograniczona, powinny mieć możliwość zgłoszenia przestępstwa w warunkach uwzględniających ich szczególną sytuację i zgodnie z protokołami ustanowionymi specjalnie w tym celu.

- (7) Służby udzielające ukierunkowanego i zintegrowanego wsparcia powinny być dostępne dla szerokiego grona ofiar o szczególnych potrzebach. Takie ofiary mogą obejmować nie tylko ofiary przemocy seksualnej, ofiary przemocy na tle płciowym i ofiary przemocy domowej, lecz także ofiary handlu ludźmi, ofiary przestępczości zorganizowanej, ofiary z niepełnosprawnościami, ofiary wykorzystywania, ofiary przestępstw z nienawiści, ofiary terroryzmu lub ofiary najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej. W odpowiedzi na niedociągnięcia stwierdzone w wyniku oceny państwa członkowskie powinny ustanowić protokoły szczegółowe, w ramach których organizowane będą działania specjalistycznych służb wsparcia w celu kompleksowego zaspokojenia różnorodnych potrzeb ofiar o szczególnych potrzebach. Takie protokoły należy ustanowić w ramach koordynacji i współpracy między organami ścigania, prokuraturą, sędziami, organami ds. zatrzymań, służbami świadczącymi usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej i służbami udzielającymi wsparcia ofiarom.
- (8) Aby uniknąć poważnych konsekwencji wiktymizacji we wczesnym wieku, które mogą wyrzucić negatywny wpływ na całe życie ofiar, wszystkim dzieciom będącym ofiarami należy zapewnić wsparcie i ochronę o najwyższym standardzie. Najbardziej bezbronne dzieci będące ofiarami, w tym dzieci będące ofiarami niegodziwego traktowania w celach seksualnych, dzieci będące ofiarami handlu ludźmi i dzieci, które w inny sposób szczególnie dotknęło przestępstwo ze względu na wagę przestępstwa lub szczególną sytuację dziecka, powinny korzystać z ukierunkowanych i zintegrowanych usług wsparcia i ochrony, obejmujących skoordynowane i oparte na współpracy podejście służb sądowych i socjalnych realizowane w jednym pomieszczeniu. Takie usługi należy świadczyć w specjalnej przestrzeni. W celu zapewnienia skutecznej ochrony dziecka będącego ofiarą w przypadkach, w których przestępstwo dotyczy osoby posiadającej odpowiedzialność rodzicielską lub gdy istnieje konflikt interesów między dzieckiem a osobą posiadającą odpowiedzialność rodzicielską, dodano przepis zapewniający, aby w takich przypadkach, jak m.in. zgłoszenie przestępstwa, badania lekarskie lub obdukcja, skierowanie do służb udzielających wsparcia lub wsparcie psychologiczne, działania te nie były zależne od zgody osoby posiadającej odpowiedzialność rodzicielską, przy czym zawsze bierze się pod uwagę najlepszy interes dziecka.
- (9) Aby ofiary miały poczucie, że wymierza się sprawiedliwość, i były w stanie bronić swoich interesów, ważna jest obecność ofiar i możliwość ich aktywnego uczestnictwa w postępowaniu karnym. Dlatego też wszystkie ofiary w Unii, niezależnie od ich statusu w postępowaniu karnym, ustanowionego w prawie krajowym, powinny mieć prawo do skutecznego środka odwoławczego na mocy prawa krajowego w przypadku

naruszenia ich praw wynikających z niniejszej dyrektywy. Wszystkie ofiary w Unii, niezależnie od ich statusu w postępowaniu karnym, powinny ponadto mieć prawo odwołania się od decyzji podjętych w toku postępowania sądowego, a bezpośrednio ich dotyczących. Wśród takich decyzji powinny znaleźć się co najmniej decyzje dotyczące tłumaczenia ustnego podczas rozpraw sądowych oraz decyzje w sprawie specjalnych środków ochrony dostępnych dla ofiar o szczególnych potrzebach. Zasady proceduralne, zgodnie z którymi ofiary mogą odwoływać się od takich decyzji podjętych w toku postępowania sądowego, powinny być określone w prawie krajowym, które powinno przewidywać niezbędne gwarancje, aby taka możliwość odwołania nie wydłużyła nieproporcjonalnie postępowania karnego.

- (10) Sytuację każdej ofiary należy oceniać w sposób terminowy, odpowiedni, skuteczny i proporcjonalny. Zasadnicze znaczenie ma zapewnienie ofiarom wsparcia i ochrony, odpowiadających ich indywidualnym potrzebom. Indywidualną ocenę służącą ustaleniu szczególnych potrzeb ofiar w zakresie ochrony należy przeprowadzać etapami. Na pierwszym etapie ocena każdej ofiary powinna rozpoczynać się w chwili pierwszego kontaktu z właściwymi organami, aby zapewnić, że najbardziej bezbronne ofiary zostaną zidentyfikowane na bardzo wczesnym etapie postępowania. Ofiary wymagające pogłębionej oceny powinny być na kolejnych etapach oceniane przez służby udzielające wsparcia ofiarom, w tym przez psychologów. Takie służby są najlepiej przygotowane do oceny dobrostanu ofiar. W indywidualnej ocenie należy również uwzględnić sytuację sprawcy, który może mieć historię przemocy, posiadać broń lub nadużywać narkotyków i w związku z tym stwarzać większe zagrożenie dla ofiar. Indywidualna ocena służąca ustaleniu potrzeb ofiary powinna również obejmować ocenę jej potrzeb w zakresie wsparcia, a nie tylko ochrony. Kluczowe jest zidentyfikowanie ofiar, które potrzebują szczególnego wsparcia, tak aby osoby, które tego potrzebują, otrzymały ukierunkowane wsparcie, takie jak długotrwała bezpłatna pomoc psychologiczna.
- (11) Lepsza ocena potrzeb ofiar w zakresie ochrony powinna sprawić, że ofiary, które potrzebują ochrony fizycznej, otrzymają ją w formie dostosowanej do ich szczególnej sytuacji. Środki takie powinny obejmować obecność organów ścigania lub utrzymywanie ofiary z dala od sprawcy w oparciu o krajowe nakazy ochrony. Środki takie mogą mieć charakter karny, administracyjny lub cywilny.
- (12) Wszystkie ofiary powinny mieć możliwość uzyskania w toku postępowania karnego decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy, aby uniknąć angażowania ich w wiele uciążliwych i długotrwałych procedur w postaci odrębnego postępowania cywilnego. Wszystkie ofiary powinny mieć dostęp do systemów odszkodowań, w ramach których to państwo wypłaca odszkodowanie, niezwłocznie po przyjęciu na koniec postępowania karnego decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy. Następnie państwo powinno mieć możliwość odzyskania od sprawcy kwoty wypłaconego odszkodowania. Takie podejście do odszkodowania chroni ofiary przed ryzykiem wtórnej wiktymizacji, ponieważ nie muszą się one kontaktować ze sprawcami, aby otrzymać odszkodowanie. Taki ułatwiony dostęp do odszkodowania od sprawcy w toku postępowania karnego nie wpływa na spoczywające na państwach członkowskich obowiązki zapewnienia systemu kompensaty dla ofiar umyślnych przestępstw z użyciem przemocy popełnionych na terytorium danego państwa

członkowskiego, który to system gwarantuje ofiarom sprawiedliwą i odpowiednią kompensatę na mocy dyrektywy Rady 2004/80/WE⁵⁸.

- (13) Ofiary nie mogą skutecznie korzystać z prawa do informacji, wsparcia i ochrony zgodnie z indywidualnymi potrzebami, jeżeli w krajowym systemie wymiaru sprawiedliwości osoby mające kontakt z ofiarami nie współpracują i nie koordynują swoich działań. Bez ścisłej współpracy i koordynacji między krajowymi organami ścigania, prokuraturą, organami sądowymi, służbami ds. sprawiedliwości naprawczej i służbami ds. rekompensaty oraz służbami udzielającymi ofiarom wsparcia, trudno jest ofiarom skutecznie korzystać z praw przysługujących im na mocy dyrektywy 2012/29/UE. Zachęca się inne organy, takie jak organy opieki zdrowotnej, organy edukacji i służby socjalne, do udziału w tej współpracy i koordynacji. Jest to szczególnie istotne w przypadkach, gdy ofiarami są dzieci.
- (14) Protokoły krajowe mają zasadnicze znaczenie dla zapewnienia, aby ofiary otrzymywały informacje o przysługujących im prawach i dotyczącej ich sprawie oraz aby ich sytuacja była odpowiednio oceniana, tak by ofiary te mogły uzyskać wsparcie i ochronę odpowiadające ich indywidualnym potrzebom, zmieniającym się w czasie. Protokoły należy opracowywać w ramach środków ustawodawczych w sposób, który najlepiej odpowiada krajowym porządkom prawnym i organizacji wymiaru sprawiedliwości w państwach członkowskich. Protokoły te powinny regulować działania z zakresu udzielania ofiarom informacji, ułatwiać najbardziej bezbronnym ofiarom, w tym ofiarom zatrzymanym, zgłaszanie przestępstw oraz indywidualną ocenę służącą ustaleniu ich potrzeb. W środkach ustawodawczych ustanawiających protokoły należy określić istotne elementy niezbędne do przetwarzania danych, w tym wykaz odbiorców danych osobowych i kategorie danych, które będą przetwarzane w kontekście funkcjonowania protokołów. Protokoły powinny zawierać ogólne, kompleksowe instrukcje postępowania ze służbami i działaniami określonymi w dyrektywie 2012/29/UE, jednak bez rozpatrywania indywidualnych przypadków.
- (15) Państwa członkowskie powinny przeznaczyć wystarczające zasoby ludzkie i finansowe na zapewnienie faktycznej zgodności ze środkami określonymi w dyrektywie 2012/29/UE. Szczególną wagę należy przyłożyć do utworzenia telefonów zaufania dla ofiar, zapewnienia sprawnego funkcjonowania specjalistycznych służb wsparcia oraz indywidualnej oceny służącej ustaleniu potrzeb ofiar w zakresie ochrony i wsparcia, w tym w przypadku gdy usługi takie są świadczone przez organizacje pozarządowe.
- (16) Unia i jej państwa członkowskie są stronami Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych⁵⁹ i są związane jej zobowiązaniami w zakresie swoich odpowiednich kompetencji. Zgodnie z art. 13 tej konwencji Państwa Strony są zobowiązane zapewnić osobom niepełnosprawnym skuteczny dostęp do wymiaru sprawiedliwości na równi z innymi osobami, w związku z czym należy zapewnić odpowiednie dostosowania i racjonalne usprawnienia, aby ofiary z niepełnosprawnościami mogły korzystać z praw przysługujących im jako ofiarom na równi z innymi osobami. Wymogi dostępności określone w załączniku I do dyrektywy

⁵⁸ Dyrektywa Rady 2004/80/WE z dnia 29 kwietnia 2004 r. odnosząca się do kompensaty dla ofiar przestępstw (Dz.U. L 261 z 6.8.2004, s. 15).

⁵⁹ Dz.U. L 23 z 27.1.2010, s. 37.

Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882⁶⁰ mogą ułatwić wdrożenie tej konwencji i zapewnić osobom z niepełnosprawnościami dostęp do praw ofiar określonych w dyrektywie 2012/29/UE.

- (17) Eurojust powinien zapewnić należyte rozpatrywanie wniosków dotyczących praw ofiar, zgodnie z jego mandatem określonym w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1727⁶¹.
- (18) Gromadzenie dokładnych i spójnych danych oraz terminowa publikacja zgromadzonych danych i statystyk mają zasadnicze znaczenie w kontekście zapewnienia pełnej wiedzy na temat praw ofiar przestępstw w Unii. Oczekuje się, że wprowadzenie wymogu, aby państwa członkowskie gromadziły i co trzy lata przekazywały Komisji, w zharmonizowany sposób, dane dotyczące stosowania krajowych procedur dotyczących ofiar przestępstw, będzie stanowić istotny krok na rzecz zapewnienia przyjęcia polityk i strategii opartych na danych. Agencja Praw Podstawowych powinna nadal wspierać Komisję Europejską i państwa członkowskie w gromadzeniu, tworzeniu i rozpowszechnianiu statystyk dotyczących ofiar przestępstw oraz w zgłaszaniu, w jaki sposób ofiary korzystały z praw określonych w niniejszej dyrektywie.
- (19) Zasada skuteczności prawa Unii wymaga, aby państwa członkowskie wprowadziły odpowiednie i skuteczne środki naprawcze na wypadek naruszenia prawa jednostki wynikającego z prawa Unii. Skuteczny środek odwoławczy powinien być dostępny w przypadku naruszenia praw wynikających z dyrektywy 2012/29/UE lub w przypadku całkowitej lub częściowej odmowy ich poszanowania.
- (20) Ponieważ państwa członkowskie nie mogą w sposób wystarczający osiągnąć celów niniejszej dyrektywy ze względu na potrzebę ułatwienia współpracy wymiarów sprawiedliwości w sprawach karnych przez zapewnienie zaufania do równego dostępu ofiar do przysługujących im praw niezależnie od tego, gdzie w UE doszło do przestępstwa, a lepsze ich osiągnięcie możliwe jest na poziomie Unii, ze względu na skalę i skutki planowanych środków, Unia może podjąć działania zgodnie z zasadą pomocniczości określoną w art. 5 Traktatu o Unii Europejskiej. Zgodnie z zasadą proporcjonalności określoną w tym artykule niniejsza dyrektywa nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia tych celów.
- (21) Zgodnie z art. 1 i 2 Protokołu nr 22 w sprawie stanowiska Danii, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Dania nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej dyrektywy i nie jest nią związana ani jej nie stosuje.
- (22) [Zgodnie z art. 3 i 4 a ust. 1 Protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa

⁶⁰ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (Dz.U. L 151 z 7.6.2019, s. 70).

⁶¹ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1727 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Wymiarów Sprawiedliwości w Sprawach Karnych (Eurojust) oraz zastąpienia i uchylecia decyzji Rady 2002/187/WSiSW (Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 138).

i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, Irlandia powiadomiła [w liście z dnia ...] o tym, że zamierza wziąć udział w przyjęciu i stosowaniu niniejszej dyrektywy.]

LUB

[Zgodnie z art. 1, 2 i 4 a ust. 1 Protokołu nr 21 w sprawie stanowiska Zjednoczonego Królestwa i Irlandii w odniesieniu do przestrzeni wolności, bezpieczeństwa i sprawiedliwości, załączonego do Traktatu o Unii Europejskiej i do Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, oraz z zastrzeżeniem art. 4 tego protokołu, Irlandia nie uczestniczy w przyjęciu niniejszej dyrektywy i nie jest nią związana, ani jej nie stosuje.]

(23) Zgodnie z art. 42 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1725⁶² skonsultowano się z Europejskim Inspektorem Ochrony Danych, który wydał opinię w dniu [XX XX 2023 r.]⁶³.

(24) Należy zatem odpowiednio zmienić dyrektywę 2012/29/UE,

PRZYJMUJĄ NINIEJSZĄ DYREKTYWĘ:

Artykuł 1

W dyrektywie 2012/29/UE wprowadza się następujące zmiany:

1) dodaje się następujący artykuł:

„Artykuł 3 a

Telefon zaufania dla ofiar

1. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu ustanowienia bezpłatnych i poufnych telefonów zaufania dla ofiar, które to telefony:
 - a) udzielają ofiarom informacji, o których mowa w art. 4 ust. 1;
 - b) oferują wsparcie emocjonalne;
 - c) w razie potrzeby kierują ofiary do specjalistycznych służb wsparcia lub specjalistycznych telefonów zaufania.
2. Państwa członkowskie zapewniają udostępnienie telefonów zaufania, o których mowa w ust. 1, w formie telefonu zaufania podłączonego do zharmonizowanego w całej Unii numeru „116 006” oraz za pośrednictwem innych technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym stron internetowych.

⁶² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1725 z dnia 23 października 2018 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii i swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia rozporządzenia (WE) nr 45/2001 i decyzji nr 1247/2002/WE (Dz.U. L 295 z 21.11.2018, s. 39).

⁶³ [UP: gdy opinia będzie dostępna, proszę wstawić przypis zawierający odesłanie].

3. Państwa członkowskie wprowadzają odpowiednie środki w celu zapewnienia dostępności usług, o których mowa w ust. 1 i 2, w innych językach, w tym co najmniej w językach najczęściej używanych w danym państwie członkowskim.
 4. Telefony zaufania mogą być tworzone przez organizacje publiczne lub pozarządowe i mogą być prowadzone przez profesjonalistów lub przez ochotników.”;
- 2) dodaje się art. 5 a w brzmieniu:

„Artykuł 5 a

Zgłaszanie przestępstw

1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom możliwość zgłaszania przestępstw właściwym organom za pośrednictwem technologii informacyjno-komunikacyjnych. Jeżeli jest to wykonalne, możliwość taka obejmuje również składanie dowodów.
 2. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu zachęcenia wszelkich osób, które wiedzą lub w dobrej wierze podejrzewają, że popełniono przestępstwa lub że można spodziewać się dalszych aktów przemocy, do zgłaszania tego właściwym organom.
 3. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom możliwość skutecznego zgłaszania przestępstw popełnionych w ośrodkach detencyjnych. Oprócz zakładów karnych, ośrodków zatrzymań i aresztów dla podejrzanych i oskarżonych ośrodki detencyjne obejmują specjalne ośrodki detencyjne dla osób ubiegających się o ochronę międzynarodową i ośrodki zatrzymania przed wydaleniem oraz ośrodki dla cudzoziemców, w których przebywają osoby ubiegające się o ochronę międzynarodowej i beneficjenci takiej ochrony.
 4. W przypadku zgłaszania przestępstw przez dzieci państwa członkowskie zapewniają, aby procedury zgłaszania przestępstw były bezpieczne, poufne, zaprojektowane i dostępne w sposób przyjazny dziecku oraz aby używano w nich języka dostosowanego do wieku i poziomu dojrzałości dziecka.
 5. Państwa członkowskie zapewniają, aby właściwe organy mające kontakt z ofiarą zgłaszającą przestępstwo miały zakaz przekazywania właściwym organom ds. migracji danych osobowych istotnych dla określenia statusu pobytu ofiary przynajmniej do czasu zakończenia pierwszej indywidualnej oceny, o której mowa w art. 22.”;
- 3) w art. 8 wprowadza się następujące zmiany:
- a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Państwa członkowskie zapewniają, aby odpowiednie ogólne lub specjalistyczne służby wsparcia kontaktowały się z ofiarami w sytuacji, gdy potrzeba wsparcia wynika z indywidualnej oceny, o której mowa w art. 22, a ofiara wyrazi zgodę na kontakt z takimi służbami, lub jeżeli ofiara sama zwróci się o wsparcie.”;
 - b) dodaje się akapit w brzmieniu:

„6. Służby udzielające wsparcia ofiarom działają w czasie kryzysów takich jak kryzysy zdrowotne, znaczące sytuacje migracyjne lub inne sytuacje wyjątkowe.”;

4) w art. 9 wprowadza się następujące zmiany:

a) ust. 1 lit. c) otrzymuje brzmienie:

„c) wsparcie emocjonalne oraz, gdy jest dostępne, wsparcie psychologiczne po uzyskaniu wiedzy o przyznanej danej osobie statusie ofiary. Jeżeli szczególną potrzebę wsparcia psychologicznego wykazała indywidualna ocena, o której mowa w art. 22, wsparcie psychologiczne jest dostępne dla potrzebujących go ofiar tak długo, jak jest to konieczne.”;

b) ust. 3 lit. b) otrzymuje brzmienie:

„b) ukierunkowane i zintegrowane wsparcie, w tym wsparcie i doradztwo w związku z traumatycznymi przeżyciami, ofiar o szczególnych potrzebach, takich jak ofiary przemocy seksualnej, ofiary przemocy na tle płciowym – w tym ofiary przemocy wobec kobiet i przemocy domowej objętych dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) .../...⁶⁴ [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej] – ofiary handlu ludźmi, ofiary przestępczości zorganizowanej, ofiary niepełnosprawne, ofiary wykorzystywania, ofiary przestępstw z nienawiści, ofiary terroryzmu oraz ofiary najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej.”;

c) dodaje się akapit w brzmieniu:

„4. Państwa członkowskie zapewniają ochronę i specjalistyczne wsparcie niezbędne do kompleksowego zaspokojenia różnorodnych potrzeb ofiar o szczególnych potrzebach zgodnie z protokołami, o których mowa w art. 26 a ust. 1 lit. c).”;

5) w rozdziale II dodaje się art. 9 a w brzmieniu:

„Artykuł 9 a

Służby udzielające ukierunkowanego i zintegrowanego wsparcia dzieciom

1. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki w celu zapewnienia dostępności specjalistycznych służb udzielających ukierunkowanego i zintegrowanego wsparcia dzieciom, aby zapewniać dostosowane do wieku wsparcie i ochronę niezbędne do kompleksowego zaspokojenia różnorodnych potrzeb dzieci będących ofiarami.
2. Służby udzielające ukierunkowanego i zintegrowanego wsparcia dzieciom będącym ofiarami zapewniają skoordynowany mechanizm wielopodmiotowy obejmujący następujące usługi:
 - a) udzielanie informacji;

⁶⁴ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) .../... w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. ...).

- b) badanie lekarskie;
 - c) wsparcie emocjonalne i psychologiczne;
 - d) możliwość złożenia zawiadomienia o przestępstwie;
 - e) indywidualną ocenę potrzeb w zakresie ochrony i wsparcia, o której mowa w art. 22;
 - f) utrwalenie audiowizualne zeznań, o którym mowa w art. 24 ust. 1.
3. Usługi, o których mowa w ust. 2, świadczone są w jednym pomieszczeniu.”;
- 6) dodaje się art. 10 a i 10 b w brzmieniu:

„Artykuł 10 a

Prawo do pomocy w sądzie

Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki, aby zapewnić w pomieszczeniach sądowych pomoc polegającą na udzielaniu ofiarom informacji i wsparcia emocjonalnego.

Artykuł 10 b

Prawo do odwołania od decyzji podjętych w toku postępowania sądowego

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby ofiary niezwłocznie informowano o decyzjach podjętych w postępowaniach sądowych bezpośrednio ich dotyczących. Takie decyzje obejmują co najmniej decyzje wydane na podstawie następujących przepisów:
 - a) art. 7 ust. 1 w odniesieniu do decyzji w sprawie tłumaczenia ustnego podczas rozpraw sądowych;
 - b) art. 23 ust. 3.
2. Zasady proceduralne, zgodnie z którymi ofiary mogą składać odwołanie od decyzji, o których mowa w ust. 1, określa prawo krajowe.

Państwa członkowskie zapewniają, aby orzeczenia sądowe w sprawie takiego odwołania zapadały w rozsądnym terminie.”;
- 7) w art. 16 wprowadza się następujące zmiany:
 - a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom w toku postępowania karnego prawo do uzyskania w rozsądnym terminie decyzji w sprawie odszkodowania od sprawcy.”;
 - b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Państwa członkowskie zapewniają, aby ich właściwe organy wypłacały ofiarom zasądzone odszkodowanie bezpośrednio i bez zbędnej zwłoki. Właściwe organy wstępują wobec sprawcy w prawa ofiary w zakresie kwoty zasądzanego odszkodowania.”;

8) w art. 17 wprowadza się następujące zmiany:

a) ust. 1 lit. b) otrzymuje brzmienie:

„b) skorzystanie w możliwym zakresie z przepisów dotyczących wideokonferencji oraz konferencji telefonicznych w celu ułatwienia udziału w postępowaniu karnym ofiarom zamieszkałym za granicą.”;

b) dodaje się akapit w brzmieniu:

„4. Państwa członkowskie zapewniają, aby właściwe organy mogły zwracać się o pomoc do Eurojustu i przekazywać Eurojustowi informacje mające na celu ułatwienie współpracy z właściwymi organami innych państw członkowskich w sprawach transgranicznych.”;

9) w art. 21 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„3. Państwa członkowskie zapewniają, aby dane osobowe ofiary umożliwiające sprawcy ustalenie miejsca jej zamieszkania lub skontaktowanie się z nią w jakikolwiek inny sposób nie były przekazywane sprawcy bezpośrednio ani pośrednio.”;

10) w art. 22 wprowadza się następujące zmiany:

a) tytuł otrzymuje brzmienie:

„Indywidualna ocena służąca ustaleniu szczególnych potrzeb ofiar w zakresie wsparcia i ochrony”;

b) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Państwa członkowskie zapewniają, by ofiary poddano na czas indywidualnej ocenie w celu ustalenia szczególnych potrzeb w zakresie wsparcia i ochrony oraz określenia, czy i w jakim zakresie skorzystałyby one ze specjalnych środków przewidzianych w art. 9 ust. 1 lit. c), w art. 23 i w art. 24, ze względu na ich szczególne narażenie na wtórną i ponowną wiktymizację, zastraszanie oraz odwet.”;

c) dodaje się ustęp 1 a w brzmieniu:

„1 a. Indywidualną ocenę rozpoczyna się przy pierwszym kontakcie ofiary z właściwymi organami i trwa ona tak długo, jak jest to konieczne, w zależności od szczególnych potrzeb każdej ofiary. Jeżeli wynik wstępnego etapu indywidualnej oceny przeprowadzonej przez organy pierwszego kontaktu wykaże potrzebę jej kontynuowania, ocenę taką przeprowadza się we współpracy z instytucjami i organami w zależności od etapu procedury i indywidualnych potrzeb ofiar, zgodnie z protokołami, o których mowa w art. 26 a.”;

d) ust. 2 i 3 otrzymują brzmienie:

„2. Indywidualna ocena uwzględnia:

- a) cechy osobowe ofiary, w tym istotne przypadki jej dyskryminowania, również gdy dyskryminacja ta wynika jednocześnie z kilku powodów, takich jak płeć, płeć społeczno-kulturowa, wiek, niepełnosprawność, religia lub przekonania, język, pochodzenie rasowe, społeczne lub etniczne, orientacja seksualna;
- b) rodzaj lub charakter przestępstwa;
- c) okoliczności przestępstwa;
- d) związek ze sprawcą i cechy sprawcy.

3. W ramach indywidualnej oceny szczególną uwagę zwraca się na:

- a) ofiary, które doznały znacznej szkody ze względu na powagę przestępstwa;
- b) ofiary przestępstw popełnionych z powodu uprzedzeń lub dyskryminacji, co mogło być w szczególności powiązane z ich cechami osobowymi;
- c) ofiary, których szczególne narażenie jest skutkiem związku ze sprawcą lub zależności od niego.

W tym zakresie należy uwzględnić ofiary terroryzmu, przestępczości zorganizowanej, handlu ludźmi, przemocy na tle płciowym, w tym przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, przemocy seksualnej, wykorzystywania lub przestępstw z nienawiści, ofiary najpoważniejszych zbrodni wagi międzynarodowej oraz ofiary będące osobami niepełnosprawnymi. Szczególną uwagę zwraca się na ofiary należące do więcej niż jednej z tych kategorii.”;

e) dodaje się ustęp 3 a w brzmieniu:

„3 a. W ramach indywidualnej oceny szczególną uwagę zwraca się na ryzyko stwarzane przez sprawcę, w tym ryzyko zastosowania przemocy i uszkodzenia ciała, użycia broni, udział sprawcy w grupie przestępczości zorganizowanej, nadużywanie przez niego narkotyków lub alkoholu, znęcanie się nad dziećmi, problemy ze zdrowiem psychicznym, uporczywe nękanie, wyrażanie gróźb lub nawoływanie do nienawiści.”;

f) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Do celów niniejszej dyrektywy zakłada się, że dzieci będące ofiarami mają szczególne potrzeby w zakresie wsparcia i ochrony, gdyż narażone są na wtórną i ponowną wiktymizację, zastraszanie oraz odwet. W celu określenia, czy i w jakim stopniu korzystałyby one ze środków specjalnych przewidzianych w art. 23 i 24, dzieci będące ofiarami poddawane są indywidualnej ocenie przewidzianej w ust. 1 niniejszego artykułu. Indywidualną ocenę dzieci będących ofiarami organizuje się

zgodnie z ramami działania służb udzielających ukierunkowanego i zintegrowanego wsparcia, o których mowa w art. 9 a.”;

g) ust. 6 otrzymuje brzmienie:

„6. Przy dokonywaniu indywidualnej oceny ściśle angażuje się ofiary i uwzględnia się ich wolę, w tym życzenie niekorzystania przez nie ze środków specjalnych przewidzianych w art. 8, 9, 9 a, 23 i 24.”;

h) ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Właściwe organy regularnie aktualizują indywidualną ocenę, aby zapewnić adekwatność środków wsparcia i ochrony względem zmieniającej się sytuacji ofiary. Jeżeli elementy stanowiące podstawę indywidualnej oceny uległy znacznej zmianie, państwa członkowskie zapewniają, by była ona aktualizowana w toku całego postępowania karnego.”;

11) art. 23 ust. 2 lit. d) otrzymuje brzmienie:

„d) wszelkie przesłuchania ofiar przemocy seksualnej lub przemocy na tle płciowym – w tym przemocy wobec kobiet i przemocy domowej objętych dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) .../...⁶⁵ [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej] – które nie są prowadzone przez prokuratora ani sędziego, prowadzą osoby tej samej płci co ofiara, o ile takie jest życzenie ofiary i o ile nie stanowi to uszczerbku dla przebiegu postępowania karnego.”;

12) w art. 23 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„4. Ofiarom o szczególnych potrzebach w zakresie ochrony określonym zgodnie z art. 22 ust. 1 udostępnia się podczas postępowania karnego następujące środki ochrony fizycznej:

- a) stałą lub czasową obecność organów ścigania;
- b) zakaz kontaktu, zakaz zbliżania się lub nakaz ochrony mające zapewnić ochronę ofiar przed wszelkimi aktami przemocy, w tym także zakaz lub ograniczenie pewnych niebezpiecznych zachowań ze strony sprawcy.”;

13) w art. 24 dodaje się ustęp w brzmieniu:

„3. W przypadku gdy przestępstwo dotyczy osoby posiadającej odpowiedzialność rodzicielską lub gdy może wystąpić jakikolwiek inny konflikt interesów między dzieckiem będącym ofiarą a osobą posiadającą odpowiedzialność rodzicielską, państwa członkowskie biorą pod uwagę najlepszy interes dziecka i zapewniają, aby każde żadne działanie wymagające zgody nie zależało od zgody tej osoby posiadającej odpowiedzialność rodzicielską.”;

14) w rozdziale 5 dodaje się artykuły w brzmieniu:

⁶⁵ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) .../... w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej (Dz. U. ...).”

Protokoły w drodze koordynacji i współpracy na szczeblu krajowym

1. Państwa członkowskie ustanawiają i wdrażają protokoły szczegółowe dotyczące organizacji usług i działań realizowanych na mocy niniejszej dyrektywy przez właściwe organy i inne osoby mające kontakt z ofiarami. Protokoły sporządza się w ramach koordynacji i współpracy między organami ścigania, prokuraturą, sędziami, organami ds. zatrzymań, służbami świadczącymi usługi w zakresie sprawiedliwości naprawczej i służbami udzielającymi wsparcia ofiarom. Protokoły szczegółowe zapewniają co najmniej, aby:
 - a) ofiary otrzymywały informacje dostosowane do ich zmieniających się indywidualnych potrzeb, przy czym informacje te muszą być proste i łatwe do zrozumienia, przekazywane terminowo i z czasem powtarzane, w wielu formatach, w tym ustnie, pisemnie i cyfrowo;
 - b) ofiary zatrzymane, w tym w zakładach karnych, ośrodkach zatrzymań i aresztach dla podejrzanych i oskarżonych, a także w specjalnych ośrodkach detencyjnych dla osób ubiegających się o ochronę międzynarodową i ośrodkach zatrzymania przed wydaleniem lub w innych placówkach, w tym ośrodkach dla cudzoziemców, w których przebywają osoby ubiegające się o ochronę międzynarodową i beneficjenci takiej ochrony:
 - (i) otrzymywały informacje o przysługujących im prawach;
 - (ii) mogły korzystać z ułatwionego zgłaszania przestępstw;
 - (iii) miały dostęp do wsparcia i ochrony zgodnie ze swoimi indywidualnymi potrzebami;
 - c) w indywidualnej ocenie służącej ustaleniu potrzeb ofiar w zakresie wsparcia i ochrony, o której mowa w art. 22, oraz w trakcie świadczenia usług wsparcia ofiarom o szczególnych potrzebach uwzględniano indywidualne potrzeby ofiar na różnych etapach postępowania karnego.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby protokoły, o których mowa w ust. 1, poddawano przeglądowi w regularnych odstępach czasu, aby zapewnić ich skuteczność, nie rzadziej niż raz na dwa lata.
3. Państwa członkowskie wprowadzają niezbędne środki ustawodawcze, aby umożliwić gromadzenie i wymianę informacji – w tym informacji zawierających dane osobowe ofiar – między właściwymi organami a służbami udzielającymi wsparcia ofiarom, aby zapewnić tym organom dostęp do informacji oraz odpowiednio wspierać i chronić poszczególne ofiary.

Korzystanie z elektronicznych środków komunikacji

1. Państwa członkowskie zapewniają ofiarom przestępstw możliwość korzystania z praw przewidzianych w art. 3 a, art. 4 ust. 1, art. 5 ust. 1, art. 5 a, art. 6 ust. 1, 2, 4, 5 i 6 oraz art. 10 b za pośrednictwem elektronicznych środków komunikacji.
2. Ofiarom przestępstw nie można bronić dostępu do krajowych systemów oferujących elektroniczne środki komunikacji, o których mowa w ust. 1, ani korzystania z nich w inny sposób ze względu na to, że ich miejsce zamieszkania znajduje się w innym państwie członkowskim.
3. W przypadku gdy krajowe systemy oferujące elektroniczne środki komunikacji wymagają stosowania identyfikacji elektronicznej, podpisów i pieczęci elektronicznych, państwa członkowskie zezwalają na stosowanie notyfikowanych systemów identyfikacji elektronicznej, kwalifikowanych podpisów elektronicznych i kwalifikowanych pieczęci elektronicznych wszelkich innych państw członkowskich, jak przewidziano w rozporządzeniu Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014⁶⁶.

Artykuł 26 c

Prawa ofiar z niepełnosprawnościami

1. Państwa członkowskie spełniają wymogi dostępności określone w załączniku I do dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882⁶⁷ w celu zapewnienia, aby ofiary z niepełnosprawnościami mogły korzystać z elektronicznych środków komunikacji, o których mowa w art. 26 b niniejszej dyrektywy, na równi z innymi osobami.
2. Państwa członkowskie zapewniają, aby ofiary z niepełnosprawnościami miały na równi z innymi osobami dostęp do wszelkich procedur, a także do służb udzielających wsparcia i środków ochrony objętych niniejszą dyrektywą, zgodnie z wymogami dostępności określonymi w załączniku I do dyrektywy (UE) 2019/882.

Państwa członkowskie zapewniają, aby ofiary z niepełnosprawnościami otrzymywały na wniosek racjonalne usprawnienia.

Artykuł 26 d

Środki ochrony prawnej

Państwa członkowskie zapewniają, aby ofiary, których prawa wynikające z niniejszej dyrektywy naruszono, miały dostęp do skutecznego środka odwoławczego w prawie krajowym.”;

⁶⁶ Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 910/2014 z dnia 23 lipca 2014 r. w sprawie identyfikacji elektronicznej i usług zaufania w odniesieniu do transakcji elektronicznych na rynku wewnętrznym oraz uchylające dyrektywę 1999/93/WE (Dz.U. L 257 z 28.8.2014, s. 73).

⁶⁷ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2019/882 z dnia 17 kwietnia 2019 r. w sprawie wymogów dostępności produktów i usług (Dz.U. L 151 z 7.6.2019, s. 70).

- 15) dodaje się art. 27 a w brzmieniu:

„Artykuł 27 a

Szczególne obowiązki w odniesieniu do ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej

Państwa członkowskie przyjmujące środki w celu wykonania niniejszej dyrektywy zapewniają, aby nie wpływały one na obowiązki wynikające z dyrektywy (UE) .../... [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej], które mają zastosowanie do ofiar tych przestępstw wraz z obowiązkami określonymi w niniejszej dyrektywie. W szczególności państwa członkowskie zapewniają, aby:

- a) telefon zaufania dla ofiar, o którym mowa w art. 3 a niniejszej dyrektywy, nie miał wpływu na funkcjonowanie specjalnych i specjalistycznych telefonów zaufania dla ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, zgodnie z wymogami art. 31 dyrektywy (UE) .../... [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej];
- b) obowiązek wprowadzenia środków zgodnie z art. 5 a ust. 2 niniejszej dyrektywy nie miał wpływu na spoczywający na państwach członkowskich obowiązek wprowadzenia ukierunkowanych środków zachęcających do zgłaszania aktów przemocy wobec kobiet lub przemocy domowej, określony w art. 16 ust. 1 dyrektywy (UE) .../... [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej];
- c) obowiązek wprowadzenia środków zgodnie z art. 5 a ust. 3 niniejszej dyrektywy nie miał wpływu na spoczywający na państwach członkowskich obowiązek wprowadzenia specjalnych środków w celu zapewnienia zgłaszania przypadków przemocy wobec kobiet lub przemocy domowej w ośrodkach recepcyjnych i detencyjnych, określony w art. 35 ust. 4 dyrektywy (UE) .../... [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej];
- d) obowiązek wprowadzenia środków zgodnie z art. 5 a ust. 4 niniejszej dyrektywy nie miał wpływu na spoczywający na państwach członkowskich obowiązek wprowadzenia ukierunkowanych środków na podstawie art. 16 ust. 4 dyrektywy (UE) .../... [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej];
- e) w odniesieniu do ofiar przemocy wobec kobiet lub przemocy domowej oprócz zasad określonych w art. 22 dyrektywy 2019/29, zmienionej niniejszą dyrektywą, zastosowanie miały przepisy [art. 18 i 19 dyrektywy (UE) .../... [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej];
- f) protokoły z indywidualnej oceny potrzeb ofiar w zakresie wsparcia i ochrony, o których to protokołach mowa w art. 26 a w związku z art. 22 niniejszej dyrektywy, nie miały wpływu na obowiązki państw członkowskich w zakresie wydawania wytycznych i ustanawiania specjalnych mechanizmów dla ofiar przemocy wobec kobiet i przemocy domowej, które to wytyczne i mechanizmy przewidziano w art. 23 lit. b) i art. 40 ust. 2 dyrektywy (UE) .../... [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej].”;

16) Art. 28 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 28

Dostarczanie danych i statystyk

1. Każde państwo członkowskie podejmuje środki niezbędne do ustanowienia systemu gromadzenia, tworzenia i rozpowszechniania statystyk na temat ofiar przestępstw. Statystyki te obejmują dane istotne dla stosowania krajowych procedur dotyczących ofiar przestępstw, w tym co najmniej liczbę i rodzaj zgłoszonych przestępstw oraz liczbę, wiek i płeć ofiar oraz rodzaj przestępstwa. Statystyki zawierają również informacje o tym, jak ofiary skorzystały z praw określonych w niniejszej dyrektywie.
2. Państwa członkowskie gromadzą statystyki, o których mowa w niniejszym artykule, na podstawie wspólnej dezagregacji opracowanej we współpracy z Komisją (Eurostatem). Państwa członkowskie przekazują te dane Komisji (Eurostatowi) co trzy lata. Przekazywane dane nie mogą zawierać danych osobowych.
3. Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej wspiera państwa członkowskie i Komisję w gromadzeniu, tworzeniu i rozpowszechnianiu statystyk dotyczących ofiar przestępstw oraz w informowaniu o tym, w jaki sposób ofiary skorzystały z praw określonych w niniejszej dyrektywie.
4. Komisja (Eurostat) wspiera państwa członkowskie w gromadzeniu danych, o którym mowa w ust. 1, w tym przez ustanowienie wspólnych norm dotyczących jednostek obliczeniowych, zasad obliczania, wspólnej dezagregacji, formatów sprawozdawczości oraz klasyfikacji przestępstw.
5. Państwa członkowskie podają zebrane dane statystyczne do wiadomości publicznej. Statystyki te nie mogą zawierać danych osobowych.
6. Gromadzenie danych na podstawie ust. 1 nie ma wpływu na specjalny proces gromadzenia danych na podstawie art. 44 dyrektywy (UE).../... [w sprawie zwalczania przemocy wobec kobiet i przemocy domowej].”;

17) Art. 29 otrzymuje brzmienie:

„Artykuł 29

Sprawozdanie Komisji i przegląd

Do dnia [sześć lat od daty przyjęcia] Komisja przedkłada Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie ze stosowania niniejszej dyrektywy. W sprawozdaniu ocenia się, w jakim stopniu państwa członkowskie podjęły środki niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy, z uwzględnieniem jej wdrożenia technicznego.

W razie konieczności sprawozdaniu towarzyszy wniosek ustawodawczy.”.

Artykuł 2

Transpozycja

1. Państwa członkowskie przyjmują środki niezbędne do wykonania niniejszej dyrektywy [do dnia.../ze skutkiem od dnia.../w terminie... od dnia jej wejścia w życie], z wyjątkiem przepisów niezbędnych do wykonania art. 26 b, które zostają przyjęte i opublikowane do dnia dd/mm/rrrr [dwa lata po wejściu dyrektywy w życie]. Niezwłocznie powiadamiają o tym Komisję.

Przepisy przyjęte przez państwa członkowskie zawierają odniesienie do niniejszej dyrektywy lub odniesienie takie towarzyszy ich urzędowej publikacji. Sposób dokonywania takiego odniesienia określany jest przez państwa członkowskie.

2. Państwa członkowskie przekazują Komisji tekst podstawowych przepisów prawa krajowego, przyjętych w dziedzinie objętej niniejszą dyrektywą.

Artykuł 3

Wejście w życie

Niniejsza dyrektywa wchodzi w życie dwudziestego dnia po jej opublikowaniu w *Dzienniku Urzędowym Unii Europejskiej*.

Niniejsza dyrektywa skierowana jest do państw członkowskich zgodnie z Traktatami.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

W imieniu Parlamentu Europejskiego
Przewodnicząca

W imieniu Rady
Przewodniczący